

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Andra Kammaren. N:o 25.

Torsdagen den 21 Mars 1878.

Klockan 7 e. m.

§ 1.

Föredrogs och bordlades för andra gången Stats-Utskottets memorial N:o 32 och utlåtande N:o 33.

§ 2.

Föredrogs Stats-Utskottets memorial N:o 34, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens Fjerde hufvudtitel.

Den i *punkten 1* föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Punkten 2:

Lades till handlingarne.

Punkterna 3—7:

De förslag till voteringspropositioner, som Utskottet i dessa punkter framlagt, blefvo, hvart efter annat, af Kammaren godkända.

§ 3.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets memorial N:o 35, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande riksstatens Sjetta hufvudtitel.

Punkten 1:

Kammaren godkände den föreslagna voteringspropositionen.

Punkten 2:

Utskottets hemställan bifölls.

Andra Kammarens Prot. 1878, N:o 25.

Punkten 3:

Det i denna punkt framställda förslag till voteringsproposition godkändes.

Punkten 4:

Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkten 5:

Den föreslagna voteringspropositionen blef af Kammaren godkänd.

§ 4.

Föredrogs Stats-Utskottets memorial N:o 36, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande riksstatens Sjunde hufvudtitel; och blef dervid den i punkten 1 föreslagna voteringsproposition godkänd samt punkten 2 lagd till handlingarne.

§ 5.

Föredrogs och bordlades ånyo Lag-Utskottets utlåtande N:o 23.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 6, i anledning af väckt motion om ändring i 27, 32, 33, 34, 37 och 55 §§ Riksdagsordningen.

§ 7.

Förekom till behandling Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6, i anledning af väckta förslag rörande ändringar i gällande bevillningsstadga.

Punkten 1:

Bifölls.

Punkten 2:

Om ändring af § 2 i Bevillningsstadgan.

I afseende å § 2 af bevillningsstadgan hade Herr *P. O. Hörnfeldt* i sin inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 70, föreslagit sådan förändring, att uti nämnda paragraf stadgad fastighetsbevillning skulle komma att utgöras jemväl utaf innehafvarne af de skogsområden i de norra länen, hvilka blifvit för privilegierad stockfångst upplättna, samt fördenskull hemställt, att momentet *a* i paragrafen måtte erhålla denna förändrade lydelse:

“För kronohemman och kronolägenheter, hvilka besittas med

åborätt, samt för de skogsområden, hvilka blifvit för privilegierad stockfångst upplåtna.“

Om ändring af § 2 i Bevillingsstadgan.
(Forts.)

Utskottet hade, i anledning af ifrågavarande motion, tillstyrkt: att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af Utskottets hemställan anförde

Herr Hörnfeldt: Till en början ber jag att få hembära Utskottet min tacksamhet, icke allenast för den utredning Utskottet egnat min motion, utan äfven för en del af den motivering Utskottet begagnat. Jag säger *en del*, ty med en annan del af motiveringen är jag icke belåten, och denna senare del lyder på följande sätt: "Med afseende på den rätt, hvarmed sågverksegarne sålunda för närvarande innehafva ifrågavarande stockfångstområden, har motionärens förslag syntes Utskottet hafva skäl för sig, och Utskottet skulle icke tvekat att tillstyrka bifall till detsamma, derest icke Riksdagen, med anledning af väckt motion angående upprättande af hushållningsplan för de privilegierade stockfångstskogarne, uti till Kongl. Maj:t den 19 Maj 1875 aflåten underdånig skrifvelse anhållit, att Kongl. Maj:t, der de för vissa sågverk meddelade privilegier å stockfångst från kronans skogar finnas ostridiga, täcktes vidtagna åtgärder för träffande af aftal med privilegii-innehafvarne angående afstående från privilegierna mot rättighet att under full eganderätt erhålla den skogsmark, som vid företagen undersökning befinnes kunna i värde motsvara privilegii-innehafvarens rätt till stockfångst från kronans skogar, samt, der sådant aftal ej kan åvägabringas, låta på statens bekostnad upprätta ordentlig hushållningsplan för hvarje mot skogsränta utbrutet stockfångstområde; hvarefter, sedan privilegii-innehafvaren derifrån erhållit det antal träd, hvartill han må vara berättigad, hvad derutöfver kan med skogens framtida bestånd afverkas bör för statens räkning försäljas; i anledning af hvilken underdåniga skrifvelse Kongl. Maj:t, enligt hvad justitieombudsmannen i sin senast afgifna embetsberättelse upplyst, anbefallt Kammarkollegium att, efter det ej mindre Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens, Vesterbottens och Vesternorrlands län samt vederbörande stockfångstprivilegii-innehafvare blifvit hörda, än äfven Skogsstyrelsen afgiivit yttrande, med underdånigt utlåtande inkomma.

Af denna motivering framgår uppenbart, att Utskottet tvekat lemna bifall till min motion hufvudsakligen af den anledningen, att Utskottet trodde, att den af Riksdagen aflåtna skrifvelsen skulle stå i något omedelbart sammanhang med den af mig väckta motion. Så är dock icke förhållandet. Hade detta varit händelsen, att jag på det ena eller andra sättet tänkt få dessa stockfångstprivilegier beskattade, skulle jag icke undandragit mig att i motiveringen till min motion omtala åtskilliga egendomliga fall. Jag skulle icke underlåtit att nämna, att i norra Ångermanland finnes ett sågverk, som har en privilegierad stockfångst af 879 träd, och för hvilken stockfångsten under pågående afvittring bestämts så, att privilegii-egaren

Om ändring
af § 2 i Be-
villnings-
stadgan.
(Forts.)

med fri dispositions skulle få en skogsareal af 42,452 tunnland dug-
lig skog utom 17,855 tunnland impedimenter o. d. eller tillsammans
60,307 tunnland, för att deraf kunna få dessa 879 träd och detta mot
en afgift till staten af 240 kronor 72 öre årligen.

Det skulle vara intressant och i mitt tycke ett ingalunda otack-
samt ämne att meddela åtskilliga upplysningar om, lindrigast sagdt,
det egendomliga sätt, som begagnades vid afvittringen af kronans
marker, när det bestämdes, hvilken mark som skulle öfverlemnas till
dessa privilegierade egare till stockfångst. Men enär denna fråga
efter mitt omdöme icke hör hit, skall jag lemna detta grannliga
ämne oberördt. Jag kan kanske i en framtid komma i tillfälle att
nämna något härom. Min afsigt har endast varit såsom äfven af
motiveringen i min motion framgår, att stockfångstegarne skulle be-
tala bevilling för rättighet till slätter och mulbete inom stockfångst-
området der de fått detta privilegium. Jag tror icke, att deri skulle
ligga någon orättvisa, åtminstone är jag fullt förvissad om, att man
icke såsom Utskottet sagt, behöfver stanna i tveksamhet om min
motion på den grund, att Riksdagen aflätit en skrifvelse till Kongl.
Majt angående uppdragande af en gräns mellan den rätt privilegii-
egarne kunna ega till de stora stockfångstskogarne och den rätt sta-
ten dertill kan hafva. Detta kan omöjligen utöfva något inflytande
på frågan om läggande af bevilling på privilegii-egarne för
de betesmarker och slätterlägenheter som å stockfångstområdena fin-
nas. Dessutom ber jag få fästa Kammarens uppmärksamhet på, att,
då för några hundra år sedan privilegierna meddelades, skedde detta
dels på den grund att man ville uppmuntra sågverksindustrien, hvil-
ken då icke vunnit den omfattning som nu, dels därför att man ville
tillförsäkra sågverksegarne att för framtiden kunna med visshet på-
räkna ett visst antal träd till deras sågverk. Någon annan anled-
ning fans icke dertill, och allra minst kan man häri finna en an-
ledning till att privilegii-innehafvarne skulle ega fri disposition i af-
seende på slätterlägenheterna och betesmarkerna, hvilka lemnade be-
tydligt större inkomster till sågverksegaren än stockfångsten.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, emedan det före-
faller mig, som om detta ärende är af den klara och tydliga beskaf-
fenhet, att det bör kunna vinna Kammarens bifall, så mycket mer
som jag tycker mig finna af Utskottets motivering, att för ett sådant
bifall icke möter något annat hinder än den oförmälda skrifvelsen;
och då jag icke tror, att man därför bör uppehålla det förslag jag
väckt, tager jag mig friheten att just på de skäl Utskottet anfört
och en del af den motivering, detsamma begagnat, yrka bifall till
min motion och afslag å Utskottets hemställan.

Häruti instämde Herr *Pehr Nilsson* i Wittjerf.

Herr vice Talmannen *Wijk*: Den utredning, Utskottet i denna
fråga lemnat i sitt betänkande, synes mig så fullständig, att jag icke
vidare skall ingå på någon sådan. Dess värde har också blifvit af
motionären erkändt, så mycket mer som Utskottet i princip kommit
till samma resultat som han, nemligen att innehafvarne af dessa pri-

vilegierade stockfångstskogar, för den fördelen de hafva af mulbete och höslätter, borde erlagga fastighetsbevilning till staten. Det är en ganska stor fördel — hvilket äfven den föregående talaren omnämde, — för dessa sägverk att genom privilegier hafva fått sig tillförsäkrad rättighet till timmerfångst å stockfångstskogarne, men härför kunna de icke underkastas någon vidare beskattning, än den, som ligger i den, de privilegierade stockfångstskogarne åsatta skogs-räntan. Derenot äro förmänerna af höslätter och mulbete icke beskattade, och något skäl för att detta icke skulle ske förefinnes ej. Utskottet har kommit till detta resultat i full öfverensstämmelse med de åsigt motionären framställt. Det är endast vid tillämpningen af hvad Utskottet ansett i princip riktigt, som Utskottet skilt sig från motionären. Utskottet har nemligen icke ansett det vara skäl att nu vidtaga en förändring i Bevilningsförordningen i det af motionären angifna syfte, då Riksdagen år 1875 ingått till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t täcktes söka uppgöra med privilegii-innehafvarne angående afstående från privilegierna mot att de under full eganderätt erhålla så stor areal skogsmark, som kunde anses i värde motsvara privilegii-innehafvarnes rätt till skogsfångst från kronans skogar. I stället för de vidsträckta rymder, som nu äro till privilegii-innehafvarne upplätne, skulle de sålunda komma att erhålla endast en mindre areal men denna med full dispositionsrätt. Om, såsom det är att hoppas, denna Riksdagens uttalade önskan kommer att leda till något resultat, synes det vara klart, att det skatteobjekt, som skulle åläggas den nu föreslagna beskattningen, komme att till stor del försvinna, och ersättas af mindre arealer, som med full eganderätt besattes, och således komme att på vanligt sätt taxeras och åsättas fastighetsbevilning.

Om ändring af § 2 i Bevilningsstadgan.
(Forts.)

Men, skulle man kunna invända, då man medger att saken är i princip riktig, hvarföre vill man icke då tillämpa den utan afvakta en förändring, som man icke vet när den skall inträffa? Jag ber att få med anledning häraf såsom ytterligare skäl till motionens afstyrkande tillägga, att det finnes skatteobjekt, som lemna så ringa afkastning, att, huru rättvis deras beskattning än må vara, densamma icke motsvarar de dermed förenade omkostnader och besvär. Jag vågar påstå, att så är förhållandet med dessa för privilegier och stockfångst upplätta områden, trots dessa områdens storlek, och jag ber att i det afseendet få framlägga några siffror, hemtade från Skogskomiténs betänkande den 21 December 1870 jemfördt med förberedande skattejämkningskomiténs betänkande af den 20 Oktober 1876. I de tre norrländska länen, hvarom här är fråga, nemligen Norrbotten, Vesterbotten och Vesternorrland, utgöra enligt Skogskomiténs uppgifter, de för privilegierad stockfångst upplätta områdena i hvad afser Norrbotten en areal af 138,218 tunnland, under det hela arealen af Norrbottens frälse-, skatte- och kronohemman jemte boställen och skattlagda nybyggen enligt samma Komiténs uppgift uppgår till icke mindre än 4,322,470 tunnland. Dessa 4,322,470 tunnland erlade år 1875 i bevilning till staten en summa af 258 kronor; och dessa områden för privilegierad skogsfångst, hvilka områden hvarken äro bättre eller sämre än den öfriga skogsmarken

*Om ändring
af § 2 i Be-
villnings-
stadgan.
(Forts.)*

i länet men icke, såsom öfriga hemmanens areal innehåller odlad jord, skulle i proportion med den för den öfriga arealen utgående bevilning, komma att åsättas en sådan af 8 kronor 25 öre. I Vesterbottens län utgöra dessa till privilegierad stockfångst upplåtna områden 41,152 tunnland, under det arealen af länets frälse-, skatte- och kronohemman jemte boställen och skattlagda nybyggen uppgår till 4,542,072 tunnland. Då nu de senare till staten skatta 81 kronor, skulle de förre enligt samma proportion komma att skatta endast 75 öre. I Vesternorrlands utgör de ifrågavarande områdenas areal 68,761 tunnland och arealen af länets frälse-, krono- och skattehemman jemte boställen och skattlagda nybyggen 4,668,891 tunnland. Då från de senare utgår i fastighetsbevilning 384 kronor, skulle de förra områdena i förhållande härtill erlægga 5 kronor 75 öre. Nu kan man säga, att dessa för privilegierad skogsfångst upplåtta skogsmarker för närvarande äro större än de 1870 voro. Jag känner icke detta förhållande, men tror att möjligen så är; ty skogskomitén säger i sitt omnämnda betänkande, att, oaktadt detta är arealen för ögonblicket, det är anledning antaga, att så stor skogsmark erfordras för att tillfredsställa sågverksegarnes samtliga privilegier på stockfångst, att arealen kan uppgå till 450,934 tunnland. Om man nu antar att en så stor areal är å kronans odisponerade skogar för detta ändamål afsatt eller att, om så ej skett, det kommer att ske, ställer jag upp kalkylen så, att då inom samtliga desse tre län sammanlagda arealen af frälse-, skatte- och kronohemman samt boställen och skattlagda nybyggen uppgår till 13,533,433 tunnland och dessa äro påförde en fastighetsbevilning af 723 kronor skulle de nämnde 450,924 tunnlanden, eller allt hvad samtliga sågverksegarne hafva att påräkna för sina privilegier å stockfångst, efter sann pro rata beräkning erhålla en fastighetsbevilning af 24 kronor. Nu frågas, är det skäl att för vinnande af ett sådant belopp kronan skall vidtaga sådana åtgärder, som här äro i fråga? Då beloppet är så litet, synes det mig tvärtom mera skäl att vänta till dess en definitiv reglering af dessa privilegier, på sätt Riksdagen önskat, en gång kommer till stånd. Jag hemställer på sådana grunder om bifall till Utskottets förslag.

Herr C. A. Larsson: Det är icke så mycket för att åtkomma de 24 kronorna, hvartill ifrågavarande bevilning efter närvarande förhållanden skulle belöpa sig, utan snarare för möjligheten att i en framtid få innehafvarne af dessa skogsområden i samma kategori som andra fastighetsegare, som jag för min del vill biträda motionärens förslag. Efter de kalkyler, hvilka af Herr vice Talmannen blifvit för oss framställda, kan man lätt förklara det ofta hörda påståendet, att Sverges jord är lågt beskattad; och ehuru jag från min ort icke har någon erfarenhet deraf, kan man dock icke säga annat än, att detta påstående är riktigt, då det är fråga om Norrland. Och då vi dessutom hörde för några dagar sedan af en norrländing uppgifvas, att från ett norrländskt hemman, taxerad till 16,000 kronor, ärligen säljes hö för 120,000 kronor — mine herrar det är sanning, ty det står att läsa i Kammarrens protokoll — så undrar jag, om icke

ögonen skola öppnas äfven på norrländingarne, så att de vilja bereda möjlighet för upptaxering af deras skogsegendomar på samma sätt som i Sverges öfriga delar redan egt rum, hvarvid det skulle vara särdeles nyttigt, om äfven alla dessa stora skogar, hvarom Herr Hörnfeldt nyss talat, kommo med. Jag känner sannerligen icke mera igen Bevillnings-Utskottet. Både vid denna och ett par föregående Riksdagar har dess sträfvan varit endast att försöka förhindra alla förslag, hvarigenom afsetts att bereda kronan inkomster; det har satt sig emot förslaget icke endast i denna punkt utan äfven i alla följande punkter i betänkandet. Jag kan icke förstå meningen dermed, ty det vore väl åtminstone bra för staten att få veta, att det finnes sådana lägenheter, hvilka framdeles kunde beskattas.

Jag vill derföre af själ och hjerta instämman med motionären, ty jag tror icke någon kan hysa billigare och rättvisare anspråk än dem, han i denna motion uppgifvit. Jag kan icke heller föreställa mig, att frågan bör uppskjutas, derför att Kongl. Maj:t förut erhållit en skrifvelse från Riksdagen med anhållan om uppgörande af nya aftal med privilegii-innehafvarne af stockfångstskogarne; ty vi torde litet hvar lifligt minnas resultatet, då ett sådant aftal skulle träffas med innehafvarne af Dylta svafvelbruk i Nerike, i afsigt att befria derunder lydande bönder för hofveriskyldighet i afseende på försäljning af skog: staten fick betala 83,000 kronor i skadestånd.

Jag yrkar bifall till motionen.

Herr Hörnfeldt: I anledning af Herr vice Talmannens anmärkningar derom, att denna statsinkomst skulle vara så obetydlig, att man, från den synpunkten sedt, icke hade skäl att bifalla motionen, skall jag bedja att få nämna, att, äfven om han verkligen trott sig kunna genom de sifferuppgifter, han lemnade, öfvertyga någon derom, att bevillningen skulle blifva så liten, som han förestälde sig, den omständigheten i alla fall icke utgör något skäl för att uppskjuta dess åläggande; ty, äfven om den är aldrig så liten, är den blott rättvis, bör man icke motsätta sig den.

Herr vice Talmannen nämnde vidare, att man borde vänta med påförandet af den ifrågasatta bevillningen, till dess skattejemkningen i sin helhet försiggått. Jag tror dock, att vi, om vi skulle rätta oss efter detta råd, skulle få vänta allt för länge, en förmodan, som vinner stöd deraf, att, oaktadt den omförmälda skrifvelsen i ämnet till Kongl. Maj:t afläts redan den 19 Maj 1875, vi ännu icke, år 1878, derpå erhållit något egentligt svar. Jag tror icke, att man kan beskylla vederbörande embetsverk för att hafva försenat frågans afgörande. Med god vilja hade likväl svar nu bort vara erhållet på en af Riksdagen för så lång tid sedan afläten skrifvelse.

Efter min uppfattning äro således de af Herr vice Talmannen anförda skäl för ett uppskof med frågans afgörande icke så bindande, att man icke derför kan lemna sitt bifall till mitt förslag.

Herr Bäckström: Jag vill helt och hållet instämman med Herr Hörnfeldt i så väl hans förra som hans senare yttrande. Jag tror nemligen för min del, att det icke är skäl att uppskjuta afgörandet

Om ändring af § 2 i Bevillningsstadgan.
(Forts.)

Om ändring af § 2 i Be-
villnings-
stadgan.

(Forts.)

af denna bevillningsfråga, tills man erhållit en utredning i anledning af den af Riksdagen till Kongl. Maj:t i ämnet förut aflättna skrifvelsen, ty med en sådan utredning kan det draga om i många år.

Är det så att sågverksegarne anse sig böra gifva oss det rådet att tills vidare uppskjuta med den föreslagna bevillingens åsättande, så får jag säga att, för den händelse genom bifall till motionen den nya bevillingen skulle befinnas för stor i förhållande till sågverksegarne krafter att utgöra densamma, så har dermed icke något värre hänt än att följande års taxeringskomité får ånyo nedsätta den alltför hög befutna bevillingen. Jag tror att det vore så mycket större skäl att bifalla motionärens förslag, då man vet att de skogsområden hvarom här är fråga äro af ofantligt stor utsträckning samt att sågverksegarne icke betala mer än 10 öre per stock.

Jag får derföre med afslag å Utskottets hemställda yrka bifall till motionärens förslag.

Herr Lyttkens: De upplysningar, som nyss meddelades af Herr vice Talmannen, äro så beaktansvärda och i ögonen fallande, att jag tror det vore skäl att å dem fästa synnerlig uppmärksamhet. Af hans anförande framgick bland annat att alla de tre norrländska länen, Norrbottens, Vesterbottens och Vesternorrlands erlägga en ganska ringa fastighetsbevillning. När man nu vet hvilka ofantliga inkomster som i dessa län inflyta af skogsrörelsen, så är det i sanning förvånande att bevillingen derstädes är så låg. Det finnes en förklaringsgrund för det af skattejemkningskomitén påvisade förhållande, att bevillingen för landsbygden i allmänhet är så obetydlig i jämförelse med den bevillning som utgöres af städerna. En bland anledningarne härtill torde sökas deri att en mängd sågverksbolag, hvilka hafva sitt säte i städerna, inköpa dels stora skogsarealer dels många års afverkningsrätt å ännu större sådana och betala dem på en gång; men hela denna summa kommer icke att tagas med i beräkning vid taxeringens bestämmande, helst om bolaget ställer så till att köpesumman för skogen eller afverkningen erlägges först efter det pröfningskomitén för året fullgjort sina funktioner, till följd hvaraf enligt hittills gällande bevillningsförordning dessa summor, som icke kunna taxeras för det löpande året, icke heller kunna för det följande taxeras. Sjelfva kapitalet kan såsom sådant i de flesta fall ej heller sedermera taxeras, emedan jordbrukaren som sålt sin skog vanligen anmäler, att han icke längre eger den för skogens försäljning bekomna summan, utan att denna redan gått åt till ett eller annat ändamål, vanligen att betala hans skulder. Inkomsten af sjelfva skogsafverkningen, det vill säga afkastningen af landtegendomen deremot, som gifver en så betydlig vinst, taxeras på sågverksbolaget, som vanligen har sitt säte i städerna. Jag kan anföra exempel på ett sådant bolag, som inköpte skog och afverkningsrätt å sådan till ett värde af mer än en million kronor och deraf hemtade stor afkastning; sjelfva sågen låg på landsbygden, der bolaget taxerades blott för fastighetsvärde af sågen och för den afkastning som motsvarade såglönen, hvaremot den öfriga reventuen af skogarne taxerades på bolaget i staden. Men äfven enskilda personer, såsom köpmän i stä-

derna, hvilka inköpt skogstrakter, taxeras i städerna för icke allenast den vinst de draga af handeln med trävaror utan äfven för den afkastning som sjelfva skogen genom nedhuggningen lemna, churu bevillning af denna inkomst egentligen borde påföras efter samma grunder som för åkerbruket, enär denna afkastning är successiv och återkommande år efter år och alltså bör beräknas vid fastighetens värdering samt alltså höja hemmanets taxeringsvärde. Detta torde kanske utgöra en förklaringsgrund, hvarföre bevillningen på landsbygden stundom är så låg, så att t. ex. i norra delen af landet ett helt län, såsom vi nyss hörde, betalar så ringa i bevillning och att fastigheterna der äro så lågt taxerade i jämförelse emot fastigheterna i södra Sverige, som erlägga så betydligt större bevillning. Orsaken till detta rop om den låga bevillningen på landet och den alltför höga i städerna ligger till en del deruti, att en stor del af den bevillning, som egentligen borde uttaxeras såsom fastighetsbevillning på landet, påföres bolag och enskilde i städerna. Men detta är ett missförhållande, som icke är helt och hållet beroende på nuvarande lagstiftning, utan på en oriktig tillämpning af gällande bevillningsförordning. Jag tror derföre, att det vore skäl att kronans ombud, som i detta fall hafva rättighet och skyldighet att bevaka kronans rätt, finge en påminnelse om att i detta afseende fullgöra hvad på dem ankommer, så att bevillningen komme att utgå i lika och jemn fördelning öfver hela landet.

Detta är äfven i ett annat afseende anmärkningsvärdt, nemligen, till följd af det samband som finnes emellan komunalbeskattningen och taxering i och för kronoskatt. Genom det förhållande jag påpekat uppstår den orättvisan, att de kommuner, der dessa stora skogsafverkningar pågå, få en tunga af den mängd fattighjon, som alltid uppstår ibland den lösa befolkning som dermed sysselsättes, under det att städerna erhålla kommunalskatterna från den vinst, som uppstår genom den öfver hela landet pågående stora skogshuggningen. För öfrigt då den sak, hvarom frågan nu rör sig, är ringa och obetydlig, och sjelfva frågan om påförning af taxeringsvärde å fastighet, icke allenast i förhållande till hvad jordbruket betingar utan äfven för hvad skogen gifver, nu icke föreligger, så vill jag icke göra något yrkande.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, i öfverensstämmelse med de meningar som förekommit, dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på yrkandet att, med afslag å nämnda hemställan, motionärens förslag måtte bifallas; och förklarade Herr Talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef begärd och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 2:dra punkten af utlänlandet N:o 6, röstar

Ja;

Om ändring af § 2 i Bevillningsstadgan.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Herr Hörnfeldts ifrågavarande motion.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 45 ja mot 84 nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit enligt nejpropositionen.

Punkterna 3 och 4:

Biföllos.

*Om ändring
af § 8 mom.
1 i Bevill-
ningsstadgan.*

I *punkten 5* hade Utskottet utlåtit sig öfver Herr *H. Hagermans* motion N:o 96, hvaruti föreslagits: att Riksdagen för sin del ville besluta, att § 8 mom. 1 uti nuvarande Bevillningsstadga skulle erhålla följande lydelse:

“Bevilling för inkomst af kapital eller arbete eger *icke* rum, när den skattskyldiges sammanräknade årsinkomster icke öfverstiga åtta hundra kronor. Öfverstiga de icke två tusen femhundra kronor, äro sjuhundra kronor af inkomsten från kapital eller arbete fria från bevilling“;

men att, om detta förslag, hvilket motionären ansett vara det mest rättvisa, icke skulle anses antagligt, till följd af befarad allt för stor minskning i statsinkomst, momentet, med bibehållande af första punkten i motionärens ofvanberörda förslag oförändrad, måtte i den andra erhålla denna lydelse: “Öfverstiga de icke två tusen femhundra kronor, äro femhundra kronor af inkomsten från kapital eller arbete fria från bevilling“.

Och hade Utskottet hemställt:

att berörda motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

I anledning af denna hemställan yttrade

Herr *Hagerman*: Jag anser mig skyldig att till besvarande upptaga några af de anmärkningar, Bevillnings-Utskottet gjort mot mitt förslag, på det att Utskottet icke måtte tro, det jag ej menat allvar, då jag väckt min ifrågavarande motion. Den, om jag så får uttrycka mig, belåtenhet, som man kan läsa mellan raderna i Utskottets motivering, der det ser ut som om Utskottet trott sig hafva rigtat ett så kraftigt dräpslag åt mig, att jag icke i brådkastet skall komma fram med någon ytterligare motion i den vägen -- denna belåtenhet skall Utskottet icke länge få glädja sig åt, i det jag nemligen tager mig friheten upplysa Utskottet, att detsamma fullkomligt misstagit sig, om det verkligen haft nyss antydda föreställning. Den fråga, hvarom jag motionerat, är en fråga som förr eller senare, eller rättare sagdt snart nog, måste få en tillfredsställande och efter billighetens kraf motsvarande lösning.

Jag sade, att Utskottet tyckes tro sig hafva rigtat ett dräpslag mot mig, då det använder den gamla termen, att, om den af mig föreslagna förändringen i det beskattningsbara minimum komme till stånd, skulle utaf de, på grund af bevillning efter II art. för kapital och arbete, i kommunalangelägenheter röstberättigade 207,759 personer, icke mindre än 144,324, eller nära två tredjedelar, beröfvas sin rösträttighet. Detta är således egentliga klämman: att så många skulle förlora sin rösträttighet. Men Utskottet tyckes icke ens hafva tänkt på, att hvad som beröfvar en mängd personer deras rösträttighet, är just oförmågan eller rättare omöjligheten att kunna betala sina utskylder. Utskottets resonnement leder således till alldeles motsatt resultat mot hvad jag åsyftar, ty det skulle åtminstone ligga inom möjlighetens område, att, om mitt förslag bifölles, dessa personer kunde komma i åtnjutande af den fördel, som Utskottet påstår blefve dem beröfvad.

Om ändring af § 8 mom. 1 i Bevillningsstadgan.
(Forts.)

Dessutom har Utskottet lika väl nu som förut erkänt behovet af en förändring och ansett att det nuvarande förhållandet är obilligt, men icke gjort sig ringaste möda att undersöka, huruvida verkliga skäl äro för handen att vidtaga den af mig ifrågasatta förändring i nu gällande bevillningsförfordning. Jag vill på samma gång här erinra om hvad 1876 års Bevillnings-Utskott yttrade om saken. Om jag icke allt för mycket missminner mig, bestod Utskottet då af nära nog samma ledamöter som nu. 1876 års Bevillnings-Utskott yttrade följande: "Den tid torde dock måhända ej vara aflägsen, då af andra i det föregående af detta betänkande antydda anledningar en genomgripande förändring i bevillningsstadgan kommer att företagas; och då lär den visserligen ej obetydande frågan om förhöjning af den beskattningsbara inkomsteus minimum säkerligen komma under omsorgsfullt öfvervägande." Detta yttrades 1876, i anledning deraf att en af denna Kammars ledamöter, Herr Ola Andersson, då motionerat i ungefär samma syftning som jag nu, oakadtadt han fordrade mindre. Utskottet erkände då villigt behovet af förändring, men fann sig ej då, lika litet som sedermera, föranledt att på något sätt söka lösa frågan. Herr C. A. Larsson sade nyss att han icke känner igen Bevillnings-Utskottet längre. För min del känner jag mycket väl igen Utskottet uti föreliggande betänkande, ty der står att läsa precis detsamma, som man alltid fått höra förut från Utskottet, då man ifrågasatt af behovet påkallade förändringar i bevillningsförfordningen.

Då Utskottet ej velat fästa afseende vid min ringa personlighet och mitt förslag, skall jag åberopa en auktoritet, hvars sanningsenlighet jag tror neppeligen Utskottet kan med skäl förneka, nemligen Öfverståthållare-embetet i Stockholm, som uti sitt yttrande i anledning af skattejenkningskommitténs förslag till ny bevillningsförfordning, bland annat, yttrar följande: "I § 14 mom. 1 a och mom. 2 hafva intagits de i nu gällande bevillningsstadga förekommande bestämmelserna, att från utgörandet af inkomstbevillning befrias skattskyldig, hvilkens sammanräknade alla årsinkomster, deri inbegripna äfven hustruns, understiga fyra hundra kronor, samt att skattskyldig, hvars sammanräknade alla årsinkomster, deri äfven inbegripna

Om ändring
af § 8 mom.
1 i Bevil-
ningsstadgan.
(Forts.)

hustruns, icke öfverstiga 1,800 kronor, skall vid bevillnings utgörande tillgodonjuta befrielse för 300 kronor af den uppskattade inkomsten af kapital och arbete. Äfven om den af komiterade i "allmän motivering" å pag. 44 af det underdåniga betänkandet uttalade förmodan, att nu gällande bestämmelser i fråga om det belopp, som kan anses för de nödvändiga lefnadsbehöfvens uppfyllande erfordras, på åtskilliga ställen å landsbygden till äfventyrs ännu ega stöd af verkligheten, må vara riktig; så är det dock visst, att en i Stockholm bosatt person, hvilken, till fyllande af allenast en arbetskarls mera tarfliga lefnadsbehof, endast har att förfoga öfver en års inkomst af 400 kronor, icke kan — äfven om han icke har hustru och barn att försörja — betala någon inkomstbevillning.

"Detta har haft till följd, dels att den härstädes påförda bevillingen för uppskattad inkomst, understigande 600 kronor för en hvar skattskyldig, endast till en jemförelsevis ringa del till statsverket influtit, emedan större delen måst, på grund af bristande tillgång till skattens erläggande, afskrifvas, dels ock att hufvudstadens beskattningskomitéer, med kännedom om det nu anförda förhållandet, funnit sig böra, der sådant kunnat ske, beräkna inkomsten för ett mycket stort antal skattskyldige till lägre belopp, än det, hvartill inkomsten i verkligheten måste antagas uppgå, utan att rättelse härutinnan kunnat af vederbörande krono-ombud åstadkommas. Att bibehålla ett lagstadgande sedan sådana förändrade förhållanden inträdt, att detsamma, till följd af dess obillighet och emedan de förutsättningar, hvarpå det ursprungligen grundats, icke vidare ega giltighet, ej i regeln kan tillämpas, torde icke vara välbetänkt, enär sådant hos dem, som hafva att tillämpa lagen, alstrar ett godtycke, hvilket lätteligen sträcker sig mycket längre, än till frågan endast om ifrågavarande stadgande. Dessutom måste ett dylikt stadgande medföra en orättvisa emot dem, som icke kunna undgå dess tillämpning i all dess stränghet, likasom detsamma i det afseende, hvarom nu är fråga, torde stå i strid emot den, som det vill synas af komiterade biträdda, grundsatsen, att en skatt bör lämpas efter förmågan att utgöra densamma." Jag tror, att det är tillräckligt talande skäl för min motion att åberopa hvad i detta hänseende blifvit yttradt af denna aktade auktoritet -- en auktoritet, som har sig välbekant detta bedröfliga förhållande, som existerar hufvudsakligen inom de större städerna. Det är alldeles riktigt sagdt att, om en mängd skattskyldige undandra sig att betala sina skatter, detta medför att de öfriga, som äro i den ställning att de betala sina, drabbas än hårdare af beskattningen. Jag skulle kunna uppgifva en massa lägre tjänstemän, hvilka, churu deras löneinkomster äro så knappt tilltagna att de icke utan de största bekymmer kunna draga sig fram, likväl måste betala efter denna orimliga befäkning sina skatter. Så t. ex. måste de, hvilka icke hafva högre inkomster än 800 eller 1,000 kronor, hvilken summa för den, som bor i Stockholm, icke ens kan vara tillräcklig till bestridande af lefnadskostnaderna, dock betala 33 å 50 kronor. Kan det vara rimligt att utkräva så stora skatter af dem, som ega så kuappa inkomster?

Jag har blott velat framställa dessa omständigheter såsom skäl för min motion, och jag försäkrar Herrarne att. om Utskottet trott sig gräft en graf, deri min motion skulle kunna för en längre tid nedmyllas, Utskottet häri misstagit sig.

*Om ändring af § 8 mom. 1 i Bevil-
ningsstadgan.*

(Forts.)

Jag tänker icke besvara med något yrkande, då jag förmodar, att jag icke kommer att röna något understöd, och jag skall lika litet besvara Kammararen med att deltaga i en likprocession. Såsom jag nämnt, har jag endast velat uttala mina tankar i sjelfva frågan, och, då Bevilnings-Utskottets aktade ordförande synes vara beredd att upptaga mina anmärkningar till besvarande, vill jag afstå och gerna öfverlemna ordet till honom, för att, som jag hoppas, komma i tillfälle att få höra några bättre skäl för afslag å min motion, än de som Utskottet förut aflemnad.

Friherre A. H. Fock: Oaktadt den föregående talaren ej framställt något yrkande, hyser jag allt för mycket aktning för honom både såsom kamrat i Kammararen och kamrat på stockholmsbänken för att icke, så godt jag förmår, i vissa delar söka besvara hans anmärkningar. Jag skall dock dermed icke länge upptaga Kammararens tid.

Motionären har mot Bevilnings-Utskottet framkastat stränga ord. För att bedöma. huruvida Utskottet verkligen gjort sig deraf förtjent, torde emellertid vara tillräckligt att hänvisa till betänkandets innehåll. Utskottet säger i motiveringen till sin hemställan: „Rigtigheten af påståendet att, då grunden för ifrågavarande stadgande är den, att ett minimum af lefnadskostnad bör från skatt fritagas, detta minimum bör med ett minskadt penningevärde och ett stegradt varuvärde förhöjas, har Utskottet nu lika litet som vid de flere föregående riksdagar, då liknande frågor med denna förevarit, kunnat bestrida.“ Det fordras verkligen motionärens förmåga att läsa mellan raderna, för att här finna något som kunde gifva anledning till de skarpa förebräelser mot Utskottet, som motionären nyss utslungat.

Hvad som afhållit Utskottet från att tillstyrka bifall till motionen har, såsom äfven är uttaladt, varit det högst väsentliga inflytande den föreslagna förändringen skulle kommit att utöfva på den kommunala beskattningen och den deraf beroende kommunala rösträtten. Utskottet har trott att med nutidens sträfvanden till utsträckning af de medborgerliga rättigheterna det icke vore fullt lämpligt att vidtaga den af motionären påyrkade åtgärden, hvars resultat skulle komma att gå i en alldeles motsatt riktning, så mycket mera som ingen af alla dem, hvilkas rösträtt i kommunala ärenden genom bifall till motionen skulle komma att upphävas, nu är röstberättigad vid val till denna Kammarare och sålunda ej heller har någon som här för hans talan. Jag vet mycket väl, och jag uttalar det här öppet, att motionären med sitt förslag ej åsyftat att, såsom af förslaget skulle blifva en följd, beröfva nära två tredjedelar af kommunernas nu röstberättigade medlemmar deras rösträtt — något dylikt har aldrig ingått i hans tankegång — jag känner honom tillräckligt väl för att veta, att han icke skulle vilja beröfva någon en hans medborgerliga rätt; men resultatet af den förändring motionären föreslagit skulle dock hafva blifvit ett sådant.

*Om ändring
af § 8 mom
1 i Bevill-
ningsstadgan.
(Forts.)*

Motionären har såsom skäl för sin framställning åberopat den omständigheten, att till följd af penningens minskade värde den från bevilling nu fritagna inkomst af kapital och arbete, hvilken erfordras för fyllande af de nödvändiga lefnadsbehofven inom en tarflig familj, numera vore alltför låg. Men hur ofantligt svårt är det icke att i detta hänseende uppställa någon bestämd, allmängiltig regel; ty hvad som är tillräckligt för den ene till lifvets oundgängliga uppehälle är det visserligen icke för den andre. Man säger, att genom den skattefria inkomstens förhöjning från 400 till 800 kronor beskattningen skulle komma att träffa endast dem som hade råd att betala. Men så är i flera fall icke förhållandet. Mången med endast 400 kronor i årlig inkomst kan hafva och har i verkligheten lättare att uppehålla sig än den som har 800 kronors inkomst; detta beror på den skattskyldiges ställning i öfrigt, och detta åter på helt andra omständigheter än det större eller mindre beloppet af hans inkomst.

Motionären uppläste ett utlåtande af Öfverståthållare-embetet i Stockholm, der omöjligheten att i hufvudstaden lefva på 400 kronors årlig inkomst framhålles. Att så är förhållandet, visste vi väl litet hvar dessförinnan; men beskattningsslagsstiftningen afser ju icke att gälla blott för Stockholm och Göteborg eller andra större städer, der kostnaderna för lifvets uppehälle äro jemförelsevis stora, utan den afser hela svenska folket; och det finnes ännu många orter i vårt land der en person med tarfliga lefnadsvanor och små behof kan draga sig fram på 400 kronor om året och med den inkomsten göra rätt för sig både hvad angår staten och kommunen. För desse är det derföre också af vigt att icke beröfvas rättigheten att deltaga i de kommunala ärendenas afgörande. Den åter, som icke kan betala sina utskylder till staten och kommunen, blir ju för öfrigt befriad derifrån.

Motionären yttrade vidare, att skatterna borde lämpas efter förmågan att betala dem. Detta skulle vara ett af de allra vackraste problem att lösa, endast man hade någon säker slagruta, hvarmed man kunde taga reda på nämnda förmåga. Problemet har emellertid allt hittills förblifvit olöst, trots sträfvan den i den vägen af vetenskapsmän och statsmän från alla folk.

Slutligen uttryckte motionären sin öfvertygelse, att frågan icke skall falla, utan komma igen ända till dess den blifver löst. Ja, detta tror äfven jag. Men är det väl skäl att vidtaga en så genomgripande förändring — ty förändringen är genomgripande, detta framgår af Utskottets betänkande — vid en tidpunkt, då allmänt klander uttalas mot bevillningsförordningen i dess helhet, och då man öfverallt önskar sjelfva grunderna för bevillingen ändrade. Tidpunkten för en sådan ändring som den nu ifrågavarande kan vid sådant förhållande omöjligen vara inne.

Utskottet har icke synnerligen fäst sig vid den minskning i statens inkomster, som skulle blifva en följd af motionärens förslag, men Utskottet har icke heller lemnat den sidan af saken helt och hållet å sido. Utskottet har icke, såsom en talare vid behandlingen af en föregående punkt i detta betänkande yttrat, hvarken i denna punkt eller i någon annan "gjort allt för att minska statens inkom.

ster"; utan har tvärtom hvad angår den förra punkten sökt göra motsatsen, och så äfven till någon del i denna.

Med fullt erkännande af det välvilliga i motionärens förslag, nödgas jag sålunda på anförda skäl för närvarande yrka bifall Utskottets hemställan om afslag å motionen.

*Om ändring
af § 8 mom.
1 i Bevillningsstadgan.
(Forts.)*

Herr Jöns Rundbäck: Den siste ärade talaren, ordföranden i Bevillnings Utskottet, har antydt att ifrågavarande 144,324 personer icke hafva någon talan i denna Kammare. Ja, det är verkligen så förhållandet. De hafva det icke, och just därför anser jag, att Herr Hagerman har rätt i sitt påstående, att de, som icke ega fulla politiska rättigheter, böra vara befriade från utgörande af bevilling och skatter. Vår representationsförordning hvilat i hvarstenda stycke ytterst på bevillningsförordningen. Den förra stadgar nemligen ett streck för rätten att ega fulla politiska rättigheter, och detta streck bestämmes i förhållande till bevillnings utgörande enligt bevillningsförordningen. Det är således min fullkomliga öfvertygelse att man skall antingen befria dessa 144,324 personer från skyldigheten att utgöra skatt eller ock tillerkänna dem fulla politiska rättigheter. Denna dualism, som vi följt, duger icke längre. Säkert är, att den, som betalar 4 eller 5 kronor i bevilling, drabbas i förhållande till sina inkomster lika mycket af beskattningen, som en annan, som i förhållande till sina betalar 40, 50 eller 1,000 kronor; och ingen, som icke förbrutit sig mot samhället, bör afhållas från att utöfva fulla politiska rättigheter. Men vill man afhålla dessa personer derifrån, så bör man icke heller, såsom jag nämnt, upptaga af dem en under sådana förhållanden, efter mitt förmenande, orättvis skatt. Det är endast detta förhållande, jag velat påpeka. Godkänna Herrarne nu Bevillnings-Utskottets förslag, så tror jag, att, då vi komma till Konstitutions-Utskottets betänkande angående utsträckt rösträtt vid riksdagsmannaval, Herrarne ock böra bifalla förslaget om den utsträckt rösträtten.

Det är nemligen alldeles gifvet att, om jag skattar, jag också bör hafva alla medborgerliga rättigheter, som dermed äro förenade, men att jag deremot icke kan göra anspråk på några sådana, om jag befrias från skatter. Den kommunala representation, som dessa 144,324 personer utöfva, är till den grad obetydlig, att jag vågar påstå, att de gerna skulle afstå från densamma, om de befriades från skatterna, och fullkomligt säkert är också att, utom må hända i vissa större städer, kan icke en handfull sådana uträtta något mot ofta nog en enda röstegare. Det är egentligen endast för att fästa uppmärksamheten på detta missförhållande som jag begärt ordet. Jag vill icke yrka bifall till motionärens förslag, ty det kan jag mycket väl inse icke lönar mödan, men jag hoppas dock att i framtiden en förändring i detta hänseende skall ega rum. Då man blifvit lyckliggjord med ny värnpligt och det en gång kommer att gälla blodiga slagfält, då lär man icke neka de djupa lederna att vara med, utan der åtminstone lära de nog få utöfva sin rösträtt lika väl som öfriga samhällsmedlemmar.

Om ändring
af § 8 mom.
1 i Bevill-
ningsstadgan

Herr Hagerman: Jag kunde nu gerna afstå från ordet, sedan Herr Jöns Rundbäck så kraftigt biträdt mig i att vederlägga den aktade ordföranden i Bevillnings-Utskottet Herr Baron Fock, att jag icke kunnat göra det bättre. Det är endast ett par ord i Herr Baronens anförande, som jag ytterligare vill till besvarande upptaga.

Af hans yttrande framgår, att han tänker, att en person kan lefva på snart sagt huru litet som helst. Detta är dock en konst, som jag skulle vara särdeles tacksam att af honom få lära mig. Han sade nemligen att det icke betyder något huru mycket en person har i årlig inkomst, ty man kan alltid betala skatten, vare sig man har 400, 800, 1,000, eller 4,000 kronor i årlig inkomst. Hans tankegång var ungefärligen den, att inkomsten alls icke inverkar på förmågan att kunna betala skatterna, ty detta beror på någonting helt annat. Jag hemställer till den aktade talaren, huruvida han icke skulle vilja taga tillbaka något af nämnda sitt påstående, ty jag tror icke det alldeles håller streck. Säkert är att, om jag har 800 kronor i årlig inkomst, har jag åtminstone någon möjlighet att lifnära mig och äfven betala mina utskylder, i fall de ställas något så när i proportion derefter, under det att jag med 400 kronor i årlig inkomst väl torde få ganska svårt att draga mig fram. Jag medgifver att han i ett fall i sin motivering haft så till vida rätt, nemligen deri, att förhållandena gestalta sig något olika på olika ställen i landet. Jag tänker därför nu icke göra något yrkande på bifall till min motion, ty den får väl framkomma vid ett annat tillfälle i en eller annan form.

Den ärade ordföranden sade vidare, att han kände mig för väl, för att tro att jag skulle vilja beröfva någon den kommunala rösträtten, och deri har han fullkomligt rätt, men just därför att jag vill att de skola hafva möjlighet kvar att utöfva sin rösträtt, önskar jag att de skola kunna uppfylla villkoret därför, nemligen att betala sina skatter, hvilket de nu icke kunna. Det är endast detta jag nu velat påpeka.

Efter det öfverläggningen förklarats slutad, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 6:

Om ändring
af § 9 i Be-
villnings-
stadgan.

Gällande Bevillningsstadgas 9 § lyder sålunda:

“Bevillning för inkomst af kapital eller arbete *påföres*:

“bank-, jernvägs- och kanalbolag, der bolagets rörelse drifves, vare sig genom hufvud-, afdelnings- eller kommissionskontor eller vid större och mindre stationer“;

“annat bolag, der bolagets rörelse hufvudsakligen, å en eller flere orter, drifves, eller, i fall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget har sin styrelse“;

“fabriksegare, handlande samt annan yrkes- och näringsidkare, der fabriken är belägen, eller handeln, yrket eller näringen förnämligast idkas; dock skola handlande i de städer, hvilka innefatta flera

församlingar, för den handelsrörelse, de derstädes idka, taxeras inom den församling, der de äro mantalsskrifne“;

“egare af fartyg — — — — bemort“;

“utrikes boende pensionstagare — — — — utbetalas“;

“hvar och en annan skattskyldig der han är mantalsskrifven“.

Uti denna paragraf hade inom Andra Kammaren förslag till ändringar blifvit framställda dels af Herr *Aug. Pettersson*, som i motion N:o 12 föreslagit: “att i Bevillningsförordningens 9 § andra punkten ordet “hufvudsakligen“ måtte utgå, samt att i tredje punkten ordet “förmämligast“ uteslutes“, och dels af Herr *Anders Aug. Andersson*, som i motion N:o 47 yrkat: “att Riksdagen ville besluta, det 3 momentet i § 9 af nu gällande Bevillningsstadga måtte erhålla följande lydelse: Fabriksegare, handlande samt annan yrkes- och näringsidkare, der fabriken är belägen eller handeln, yrket eller näringen idkas; dock skola handlande i de städer, hvilka innefatta flere församlingar, för den handelsrörelse de derstädes idka, taxeras inom den församling, der de äro mantalsskrifna“.

Om ändring af § 9 i Bevillningsstadgan.
(Forts.)

Utskottet, som i förevarande punkt yttrat sig öfver berörda motioner, hade på anförda skäl hemställt:

a) att Herr *Aug. Petterssons* förenämnda förslag måtte af Riksdagen lemnas utan afseende; och

b) att Herr *Anders Aug. Anderssons* förslag icke heller måtte af Riksdagen bifallas.

Sedan först uppläsning skett af Utskottets hemställan i *mom. a*, yttrade

Herr *Lundberg*: Jag hemställer vördsamt, om icke begge punkterna i detta moment kunde på en gång få föredragas, för att i ett sammanhang behandlas.

Kammaren biföll Herr *Lundbergs* sålunda gjorda framställning, i följd hvaraf *mom. b* nu jemväl föredrogs; och lemnades ordet deretter till

Herr *And. Aug. Andersson*, som anförde: Efter att nu för tredje gången röna det mest hårdnackade motstånd från Bevillnings-Utskottets sida, i fråga om en obetydlig men rättvis ändring i nu gällande Bevillningsförordning, är det med icke ringa tvekan jag inom denna Kammare vågar ånyo en gång taga mitt förslag i försvar.

Återförande i Kammarens minne, hurusom majoriteten inom densamma vid begge de senare riksdagarne skänkt nämnda förslag sitt bifall, och hurusom motståndsrösterna vid de gemensamma voterin-garne blifvit allt färre, vågar jag till bemötande upptaga några af de skäl Utskottet hemtat ur ett Kongl. Kammarrättens utlåtande öfver ett komitébetänkande:

Det första skälet, att Bevillningsförordningen icke skulle vara till för att reglera kommunalskatterna, haltar åtminstone på *ena* sidan; ty med gällande kommunallagar är det svårt att göra den ena institutionen skiljaktig från den andra. — Andra skälet, att förekomma

Om ändring
af § 9 i Be-
villnings-
stadgan.
(Forts.)

godtycke vid Bevillningsförordningens tillämpning och undanröjda anledningar till tvister håller icke streck; ty motionen är just ämnad att åstadkomma en sådan verkan, men icke att tillskapa den. Det skäl, att kommunen skulle skörda en stor vinst på en derinom utöfvad rörelse, är nog i vissa delar riktigt; men att kommunen skulle vara befriad från ökad fattigvårdstunga till följd af den vid rörelsen anställda personal har jag icke af den åberopade förordningen kunnat inhenta, ty skyldigheten att underhålla egna arbetare så länge af- talet räcker åligger alla samhällets klasser.

Det är vanligen af den anledning att arbetsaftalet upphört och arbetskraften är bruten, som personer tillfalla fattigvården, och då torde kommunen blifva nödsakad under ålderdomen försörja den utfattige arbetare, som hans fornde arbetsgifvare uttrålat. Huru det skall vara möjligt för en taxeringsmyndighet i till exempel Stockholm eller Göteborg att "långt bättre" kunna bedöma rörelseresultat i Norrland eller Skåne, är för den oinvigde minst sagdt tvifvelaktigt. Om detta påstående vore fullt riktigt, skulle man ju icke behöfva några taxeringsmyndigheter inom de tusentals kommuner inom landsbygden med dess många småstäder? De af Kammarrätten anförda exemplen äro ock af en egendomlig beskaffenhet.

Det första — som visar att en minuthandlare, som inom en stad förtjenade 5,000 kronor i nettovinst, men inom två andra städer förlorade 6,000 kronor på enahanda rörelse, icke borde skatta för något, enär han i sjelfva verket förlorat 1,000 kronor om året — leder till den påföljd att, såvida man vill erkänna allas likhet inför lagen, den jordbruksidkare som vid en egendom i den ena kommunen har en nettotinkomst af 5,000 kronor, men inom en annan kommun har egendom som lemnar förlust 6,000 kronor, och således i verkligheten förlorar lika belopp som köpmannen, rätteligen borde vara skattefri, ehuru han i sjelfva verket får betala sin bevillning äfven under de år hans förlust är ännu större.

Exemplet N:o 2 är nästan lika med N:o 1 och leder till samma resultat. Exemplet tre om spanmål och 4 om fårskinn äro icke långt afvikande från de förra.

Beträffande femte och sju punkterna uti Kammarrättens utlåtande, så träffa dessa måhända komiterades förslag, men hafva icke något inflytande på motionerna i fråga; ty desse äska icke särskild beskattning på flottning, timmerbommar eller dammar, ännu mindre på väfstolar, färgerier, presserier eller upplagsmagasin, utan motionen afser att beskatta den *enskilde* på alldeles enahanda sätt som *bolagen*, af det skäl att man icke kan finna någon rimlig grund till skiljaktighet dem emellan. I anledning häraf och då man icke försport någon olägenhet, ännu mindre omöjlighet att beskatta *bolag* för dess rörelse inom hvarje kommun der det idkar sin verk samhet, så vågar jag vördsamt hemställa att Andra Kammaren, i öfverensstämmelse med sina förut fattade beslut, ville skänka sitt bifall till motionen.

Herr Lundberg: Till stöd för sitt afstyrkande af ifrågavarande motioner har Bevillnings-Utskottet endast åberopat och anført hvad Kammarrätten yttrat i anledning af förberedande skattejemknings-

komiténs förslag uti ifrågavarande hänseende. Detta Kammarättens yttrande omtalar uppköp af spanmål, färskinnu, skogstrakter samt insamling af timmer inom bommar och dammar. Dervid tyckes hafva förbisettts, att någon beskattningsbar inkomst icke kan uppkomma genom blott inköp och samlande i förråd af ämnen, som utgöra föremål för handel eller fabriksrörelse, utan inkomst deraf rimligtvis kan ega rum först när och på platser, der försäljning eller utskieppning af varorna sker eller, hvad fabriksrörelse beträffar, varorna undergått den förädling, som med fabriksrörelsen är afsedd. Genom sådana, enligt mitt förmenande, origtiga framställningar och mer eller mindre rimliga förutsättningar, och under tal om godtycke och svårigheter som icke kunna undvikas vid tillämpningen af hvarje bevillningsförfattning, har man ansett sig kunna bevisa orimligheten eller olämpligheten af hvad förberedande skattejemkningskomitén i detta hänseende föreslagit eller af den princip, som, mot hvad Kammarättens synes antaga, är, såsom jag vågar påstå, redan eller ännu hufvudsakligen gällande i 9 § af Bevillningsförordningen och beträffande äfven handel på åtminstone åtskilliga orter fortfarande tillämpas, eller att hvar och en å särskilda ställen påföres bevillning för den rörelse, han å hvardera stället idkar. Denna § stadgar ju tydligt, hvad angår bolag, att bevillning påföres, der dess rörelse hufvudsakligen, å en eller flera orter, drifves, och der föreskrifves jemväl att fabriks-egare taxeras, der fabriken är belägen, och skall följaktligen, om flera fabriker af en person eges, ske beskattning på de särskilda ställen, der hvarje fabrik finnes. Uti äldre författningar var en sådan grundsats om påförande af bevillning å särskilda ställen tydligare och bestämdare uttryckt. Bevillningsförordningarne af 1855 och 1858 stadgade, att "borgare skulle för sin person skattskrifvas i den stad, der han var borgare, och jemväl der taxeras till bevillning för den näring, som han der idkade, men för rörelse, som af honom å annan ort drifves, skulle bevillning derstädes påföras och utgöras".

Genom Bevillningsstadgan af år 1861 liksom 1864 bestämdes uti 9 §: "Bevillning för inkomst af kapital eller arbete påföres: bolag, der bolagets rörelse förnämligast drifves, eller, i fall sådan bestämd ort icke förefinnes, der bolaget har sin styrelse; fabriks-egare, handlande eller annan näringsidkare, der fabriken är belägen, eller handeln, yrket eller näringen idkas; dock skola handlande i Stockholm för den handelsrörelse, de derstädes idka, taxeras inom den församling, der de äro mantalsskrifne. Sälunda förekom hvarken "hufvudsakligen" eller "förnämligast" uti ifrågavarande moment. Men vid 1866 års riksdag föreslog Bevillnings-Utskottet, att 9 § skulle erhålla följande lydelse: "Bevillning för inkomst af kapital eller arbete påföres: bankbolag, der bolagets rörelse drifves, vare sig genom hufvud-, afdelnings- eller kommissionskontor; annat bolag, der bolagets rörelse hufvudsakligen, å en eller flere orter, drifves, eller, i fall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget har sin styrelse; fabriks-egare, handlande samt annan yrkes- och näringsidkare, der fabriken är belägen, eller handeln, yrket eller näringen förnämligast idkas; dock skola handlande i de städer, hvilka innefatta flera församlingar, för den handelsrörelse, de derstädes idka, taxeras inom den försam-

Om ändring af § 9 i Bevillningsstadgan.
(Fort.)

Om ändring
af § 9 i Be-
villnings-
stadgan.
(Forts.)

ling, der de äro mantalsskrifne. Med anledning af detta förslag yttrade inom Borgareståndet herr Widell: "Det förefaller mig besynnerligt, att Utskottet gifvit en så förändrad lydelse åt 3:dje momentet i denna 9 §. Det synes mig icke stå väl tillsammans med den af Utskottet föreslagna och af högtärade ståndet nyss gillade princip i fråga om bankbolags taxering. Det nu gällande stadgandet att påföra fabriksegare, handlande eller annan näringsidkare bevillning har alltid blifvit tolkad så, att de på hvarje ort, hvarest de drifvit stadig rörelse, äfven taxerats därför. Så har t. ex. den, som haft fabrik i A, men sågverksrörelse i B och C, på alla dessa tre ställen påförts bevillning. Då man nu ansett att en bank bör taxeras på hvarje ort, hvarest den har afdelningskontor, och då, enligt hvad här blifvit upplyst, bolag, som drifvit rörelse på flera ställen, blifvit på alla dessa påförd bevillning, synes det mig ormligt att icke låta samma princip gälla äfven för den enskilde handlanden eller industriidkaren. Nu gällande stadgande härom lyder: bevillning för inkomst af kapital eller arbete påföres fabriksegare, handlande eller annan näringsidkare, der fabriken är belägen, eller handeln, yrket eller näringen idkas. Nu har Utskottet inflickat ordet "förmäligast" och sagt, "der handeln, yrket eller näringen förmäligast idkas", under det Utskottet deremot uteslutit detta ord i fråga om bolag. Det måtte ligga — som det heter — en hund begrafen härunder, och jag säger: "cave canem". Följden af Utskottets förslag skulle blifva, att om en person hade försäljningsbod i A och han der dref sin hufvudsakliga rörelse, men han äfven i B och C idkade någon mindre, dock stadig rörelse, han icke skulle på dessa senare ställen kunna påföras bevillning och således der äfven undandraga sig utskylderna till kommunen. Jag tror det därför vara bättre, om man bibehåller det gamla stadgandet. Då det i Utskottets motiv icke finnes något nämnt om orsaken hvarföre detta moments lydelse blifvit förändrad, skulle det vara intressant, om någon af Utskottets medlemmar ville meddela upplysning derom." Medicinalrådet Wistrand, som tillhörde Bevillnings-Utskottet, anförde härefter: "Emot Bevillnings-Utskottets ifrågavarande förslag har man hufvudsakligen annärkt, att i 3:dje momentet blifvit inskjutet ordet "förmäligast" och att i 2:dra momentet ordet "bolag" blifvit användt, utan att närmare blifvit bestämdt hvad slags bolag dermed menades.

Hvad den första anmärkningen beträffar, så har ordet "förmäligast" blifvit tillagdt för att förekomma, att hvarje, äfven den obetydligaste rörelse af en handlande eller näringsidkare utom den kommun eller det taxeringsdistrikt, der han är mantalsskrifven och bosatt samt hufvuksakligen drifver sin rörelse, skulle kunna äfven inom det eller de andra taxeringsdistrikten särskildt beskattas, ett förhållande hvilket till exempel kan gälla en praktiserande läkare, då han utsträckt sin praktik till andra kommuner eller taxeringsdistrikt, än der han är bosatt och har sin hufvudsakliga verksamhet. Detta har utgjort anledningen till ordalydelsen uti Utskottets förslag, men om och i hvad mån derigenom skall kunna utträttas hvad man dermed har åsyftat, dertför hvarken kan eller vill jag ställa något horoskop."

I enlighet med den jemväl af mig, som vid samma riksdag var ledamot af Borgareståndet, yttrade åsigt om följden af förslaget antagande, blef detsamma såsom missledande ogilladt af Borgareståndet. Inom de öfriga riksstånden deremot lærer man icke fäst någon uppmärksamhet vid ordet "föرنämligast", hvarmed icke åsyftades någon egentlig förändring; och till följd häraf erhöi 9 § ifrågavarande lydelse. Att meningen icke var, att det omnämnda, i 3 momentet införda, ordet skulle erhålla den betydelse, som man velat gifva det, synes både utaf de samtidigt i 2:dra momentet tillagda orden: "å en eller flera orter" och af fortsättningen af 3:dje momentet, der det stadgas, att handlande i de städer, som innefatta flera församlingar, skola för den handelsrörelse, de derstädes idka, taxeras i den församling, der de äro mantalsskrifne, hvaraf ju måste följa, att de särskildt skulle vara underkastade taxering för den rörelse, som af dem möjligen drefs i en annan stad; och vore väl orimligt, att den grundsats för påförande af bevillning, som finnes stadgad i fråga om fabriker och bolag äfvensom handlande i större städer, icke skulle gälla angående handlande i allmänhet.

Om ändring af § 9 i Bevillningsstadgan.
(Forts.)

Hvad beträffar de exempel, som i Utskottets betänkande eller Kammarrättens yttrande anförts, i afseende å handel, lærer väl sällan, om någonsin, inträffa, att, i fall en person drifver samma slags handel på särskilda ställen och dervid iakttager enahanda hushållning, skulle uppkomma så skiljaktiga resultat som i förenämnda yttrande omförmålts, till ådagaläggande af förmenta svårigheter. Men, om vid det af en person inom särskilda kommuner idkades handel, något dylikt skulle bliiva förhållandet, får man väl antaga att hans bokföring vore så beskaffad, att förlust på ett ställe afskrefves från den vinst han i öfrigt på sin handelsrörelse gjort, så att rättvisa, i afseende å beskattningen, komme att iakttagas. Om åter, såsom oftare torde inträffa, genom en och samma persons förlag drifves handel å flera ställen på det sätt, att, jemte förlagsgifvaren, olika personer på hvarje ställe äro intresserade i rörelsen, lærer väl uppenbarligen dylik handel icke kunna anses såsom delar af en rörelse och måste ju ovilkorligen ega rum särskild beskattning på hvarje ställe, der handeln drifves. Med kommunalförfattningarnes grund och mening samt rättvisa och billighet i beskattningsafseende lærer ostridigt öfverensstämma, att för rörelse, som af en person idkas på olika ställen, bör särskildt på hvarje ort påföras bevillning. För min del skulle jag visserligen helst hafva sett, att uti ifrågavarande moment af 9 § införts någon närmare bestämmelse eller sådant förtydligande, som skattejenknings-komitén föreslagit, men då man inom Utskottet icke velat derom göra någon hemställan, kan jag för närvarande icke annat än förena mig i Herr Anders August Anderssons yrkande.

Friherre A. H. Fock: Jag vågar för min del betvifla att det gamla Borgareståndet, om det kunde uppträda och uttala sig i denna fråga, nu skulle ogilla Utskottets betänkande i den föredragna punkten. Men derom är nu icke fråga, utan vill jag endast söka att i korthet bemöta några af de mot Utskottet framställda anmärkningar, dervid jag dock befarar, att lika hårdnackadt, som Bevillnings-Ut-

Om ändring af § 9 i Be- villningsstadgan. (Forts.)

skottet enligt motionärens åsigt lär vara, lika hårdnackad skall äfven Kammaren befinnas vara i det slut, hvartill den kommer. Utskottet har, såsom af betänkandet kan inhemtas, i sitt bemötande af motionerna snart sagdt uteslutande hänfört sig till ett af Kammarrätten i ämnet afgifvet yttrande, och Utskottet har trott sig dertill ega fullt fog, då ju bemälda myndighet väl får anses vara mer än andra sakkunnig i denna fråga. Jag skulle derföre vara den ärade motionären och dem som med honom instämma synnerligen tack skyldig, om de något kraftigare, än hittills skett, ville söka gendrifva Kammarrättens för dess åsigt anförda skäl. Ty Herrarne få ursäkta, men jag anser icke dessa skäl gendrifna dermed att man helt löst uppgifver, att de af Kammarrätten åberopade exempel äro "otillämpliga" eller "sällan förekommande". Att de icke äro så alldeles otillämpliga, torde väl bäst framgå deraf, att ett af de utaf Kammarrätten anförda exemplen, nemligen det om en spanmålshandlande, som genom sina agenter uppköper spanmål på flera orter, äfven blifvit åberopadt just af den ene af motionärerne, som nyss så skarpt klandrat Utskottet. Hvad åter beträffar påståendet att dylika fall sällan förekomma, lär väl giltigheten af ett sådant påstående vara beroende deraf, huruvida det kan sägas sällan inträffa, att en och samma person, som driver rörelse på flere orter, på några af dessa gör förlust och på andra vinst; allmänna erfarenheten torde dock visa att sådant är ganska vanligt. Samme ärade motionär gjorde äfven den anmärkning, att exemplet med en handels- eller industrirörelse, som bedrivs på olika orter och löper på ett ställe med vinst men på de andra med förlust, så att slutresultatet blefve förlust, lika väl kunde tillämpas på en person, som hade jordegendomar inom flera taxeringsdistrikt, af hvilka egendomar en gäfve vinst men de öfriga förlust. Ja, denna anmärkning skulle vara fullt befogad, om äfven i det senare fallet det vore egendomens afkastning som vore föremål för beskattning; men då det i ena fallet är fråga om fastighetsbevilning, men i det andra om inkomstbevilning, tror jag jämförelsen icke vara fullt riktig. Här har äfven åberopats 1861 års bevilningsstadga och erinrats att 9 § der hade den lydelse som man nu vill derät gifva; der funnos nemligen icke de nu så misshagliga orden "förnämligast" och "hufvudsakligen". Ja, detta är mycket sant, men det får väl anses icke ha varit utan allt skäl som dessa ord i § insatts; och jag föreställer mig nästan, att skälet dertill varit just de svårigheter, som mött för §:s tillämpning med den lydelse den förut hade; och då bör väl icke den omständigheten, att paragrafen för ett tjugotal af år sedan hade en annan lydelse, för oss utgöra tillräcklig anledning att nu dit återgå.

Att det går för sig att tillämpa motsvarande stadgande vid bolagsinstitutioner — jag ber Herrarne märka, dock icke vid alla, utan blott vid jernvägs-, bank- och kanalbolag — beror derpå, att dessa bolags styrelser äro i en § af bevilningsförordningen särskildt ålagda att inkomma med uppgifter rörande bolagets vinst på hvart och ett af bolagets särskilda kontor eller stationer. Detta åliggande eger icke rum i fråga om enskilda personer och yrken, och vi kunna väl icke nu vilja åter införa detsamma. Att det skall vara lättare att

bedöma rörelseresultatet uppe i Norrland än i Stockholm eller Göteborg, der affärens hufvudkontor är beläget, det torde vara tvifvelaktigt, för en sådan rörelse, som här är i fråga. Jag ber om ursäkt om jag tager ett af dessa misshagliga exempel: en stor spannmålshandlande gör genom särskilda filialer på olika orter, inom Östergötland, Vestergötland, Skåne m. fl. orter, inköp af betydliga partier spannmål. Hela affären ledes från hufvudkontoret, det må vara i Stockholm eller Göteborg. Den inköpta spannmålen föres slutligen till skeppningsorten, en del skeppas ut, en annan del säljes och konsumeras inom landet. Huru vilja Herrarne väl tro, att taxeringskomitéerna inom hvar och en af dessa isolerade kommuner, der spannmålen blifvit delvis uppköpt, skola kunna bedöma resultatet af affären. Spannmålen säljes till en del inom landet, till en del i utlandet; skall resultatet af affären någonstädes kunna bedömas, torde det väl vara på det ställe der rörelsens trådar löpa tillsammans, der en persons hela affärsverksamhet följes. Och hvad denna senare affärsverksamhet beträffar, är det icke någon så stor hemlighet å den ort, der affären i stort drifves, hvad resultat densamma gifver; kunde man icke bilda sig något omdöme derom, skulle mången annan affärsverksamhet betydligt förlamas. En handlande i Stockholm eller Göteborg har åtskilliga filialer i småstäderna eller på landsbygden. Jag antager att på den ort, der filialhandel eger rum, man mycket väl kan bedöma omfattningen af hans omsättning derstädes; men hvad deremot derstädes icke kan bedömas är de affärer han gjort i öfrigt för att anskaffa varorna, deras inköpspris, med ett ord hela den stora rörelse, hvarå vinsten på hvarje särskild filial blifver ytterst svår att beräkna. Hvilka oerbörda svårigheter skola nu icke uppstå, om en person skall taxeras på alla dessa skilda ställen. Om han blir missnöjd, skall han anföra besvär mot taxeringen, mot de särskilda pröfningskomitéerna, möjligen inom olika län, och slutligen hos Kammarrätten. Dessa besvär och trakasserier fruktar jag skulle blifva så stora, att Riksdagen snart skulle komma att ångra den åtgärd, som kan blifva vidtagen i denna rigtning. Den sist ärade talaren sade, om jag fattade honom rätt, i fråga om dessa handlande, som hafva filialer, att hvarje sådan filial egentligen är att betrakta såsom en särskild affär, som särskildt för sig skulle beskattas — jag ber om förlåtelse i fall jag origtigt uppfattat hans mening. Han skulle således vara att anse såsom om han vore, icke en handlande, utan 5, 6 olika sådane, och då skulle den ens förlust alldeles icke få ersättas af den andres vinst, utan den behållning, som uppstår på a, b och c, taxeras, hvaremot orterna d och e, som gått med förlust, blifva fria från skatt. Härigenom skulle han således komma att taxeras högre än om han fått draga förlusten från behållningen. Detta förutsätter åter att hela affären skall skötas så, att resultatet af densamma på hvar och ett af de särskilda ställena blifver beständt för sig. Är det då den ärade talarens mening, att filialhandeln skall krediteras för allt hvad der säljes och debiteras för allt hvad densamma erhåller från hufvudkontoret, samt skillnaden blifva bruttoinkomsten, från hvilken naturligen då omkostnaderna, åtminstone på filialen, skola dragas? Men skall affären blifva fri från alla kostnader, som drabba hufvudkon-

Om ändring af § 9 i Bevillningsstadgan.
(Forts.)

Om ändring
af § 9 i Be-
villnings-
stadgan.
(Forts.)

toret? Jag tror icke att sådant kan vara billigt. Vill man nu emellertid gå denna väg — är man då äfven beredd att utsträcka konsekvenserna och låta egaren, i fall omständigheterna dertill föranleda, vid ett eller annat af filialkontoren afstå tillgångarne till gäldenärernas förnöjande; och detta på det sätt, att de filialer, som gjort betydliga förluster, skola få göra cession, utan att de andre, som haft vinst, deraf skola hafva någon känning? Jag tror likväl icke att detta kan vara meningen.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, utan slutar med att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr C. A. Larsson: Jag tviflar visst icke på, att denna Kammare nu liksom vid de två sista riksdagarne skall bifalla den af Herr A. Andersson föreslagna, nyttiga och nödiga förändring i Bevillningsstadgan; men då Utskottets ordförande sökt bortresonnera alla de skäl, som legat till grund för hans motion, så torde det vara angeläget att i någon mån bemöta honom.

Herr Ordföranden nämnde bland annat, att nu gällande stadgande i § 9 Bevillningsstadgan om påförande af bevillning för bolag, der bolagets rörelse drifves, gälde endast bank-, jernvägs- och kanalbolag. Mom. 2 i nämnde § stadgar emellertid, att bevillning skall påföras *annat* bolag (än de i mom. 1 omtalade bank-, jernvägs- och kanalbolagen) der bolagets rörelse hufvudsakligen, *å en eller flere orter* drifves, eller, i fall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget har sin styrelse.“ Stadgandet om orten för bevillningens påförande gäller således *alla* bankbolag; bevillningen skall erläggas af dem i de särskilda kommuner, der rörelsen drifves. Att så sker, ligger äfven i sjelfva begreppet bolag. Ty hvad är ett bolag? En association af två eller flere personer, som genom frivillig öfverenskommelse förbundet sig att för så eller så mycket penningar bedrifva en viss affär, t. ex. skogsafverkning, spanmålshandel o. s. v., och låtit i vederbörande domstols inteckningsprotokoll intaga det dem emellan upprättade kontrakt. För ett bolags existens fordras således endast två individer. Men kan det väl vid sådant förhållande förefinnas en så himmelsvid skilnad mellan dessa två personers rättigheter och skyldigheter, hvilka kalla sig tillsammans bolag, och en ensam person, som kanske har tio gånger större rörelsekapital och tio gånger större affärer — att, under det denne senare skall för rörelsen i dess helhet skatta i den kommun der han är mantals-skrifven, bolaget skall påföras bevillning i förhållande till rörelsen på de särskilda orterna. Jag för min del kan åtminstone icke finna denna skilnad hvilat på rättvis grund. Skulle man rätta sig efter hvad Kammarrätten säger, som lagt orden i munnen på Utskottet och sökt göra denna enkla och klara fråga så invecklad som möjligt, så skulle man visserligen kunna tro att den föreslagna förändringen i verkligheten skulle vara nästan omöjlig att tillämpa. Kammarrätten finner det obilligt, att en person, som drifver en rörelse på olika ställen, med vinst på det ena och förlust på det andra, ej skulle få draga af förlusten från vinsten och slippa med bevillning för öfverskottet, om sådant uppstår. Jag deremot kan icke inse rätt-

visan häraf. Om rörelsen på ett ställe gått med vinst, bör behållningen äfven der beskattas, fastän på annat ställe uppstått förlust; men ej böra vinst och förlust få qvittas, och således den skattskyldige möjligen gå helt och hållet fri från all skatt. Sådan förmån tillkommer ej bolag; och hvarföre skall den då tillkomma den enskilde, som, efter hvad jag redan visat, ofta kan drifva vida större affärer än bolaget. Den enskilde bör i detta hänseende ej åtnjuta större förmåner än bolaget; båda böra af samma grund beskattas efter samma princip. Kammarrättens exempel om köp af spanmål på en ort och utskeppning på en annan, utan att säljaren vet på hvilka spanmålssäcker han vunnit eller förlorat, bevisar ingenting; taxeringsmyndigheten i den ort, der spanmålen uppköpts och magasinrats, afgör, på grund af hans kända inkomst på affären, huru högt han för densamma skall beskattas. Men icke bör han slippa ifrån all skatt derföre att det icke kan afgöras, på hvilka partier af varan han gjort förlust eller vinst. Bolaget har ej dylika privilegier, den enskilde som drifver affärer på olika ställen bör derföre ej heller rättvisligen göra anspråk derpå. Hvad slutligen angår Kammarrättens fårskinns exempel, så är detta mera narraktigt än bevisande; det vederlägger sig själf.

Jag hoppas, som nämndt, att Kammaren nu, liksom i fjol och året förut, skall bifalla Herr Aug. Anderssons motion. Herr Aug. Peterssons förslag vill jag deremot icke hålla på, då det dels ej är så omfattande som Herr Aug. Anderssons, dels ej vunnit något understöd i Kammaren. Jag anhåller således för min del om bifall till Herr Aug. Anderssons motion.

Herr Granlund: Jag kan för min del visserligen icke neka till, att äfven jag fruktar att det nu föreliggande förslaget, om det blefve lag, möjligen till en början vid tillämpningen skulle framkalla många beskattningstvister mellan kommunerna; men det oaktadt kan jag icke medgifva det vara rätt att, såsom nu sker, en person skall kunna drifva huru storartade affärer som helst inom huru många kommuner som helst, utan att för rörelsen skatta på mer än ett enda ställe, och detta kanske just det, der rörelsen är relativt minst, ehuru sjelfva hufvudkontoret der är beläget.

Jag har särdeles fäst mig vid förhållandet med en affärsman inom en af de städer, hvilka jag har den äran att representera, nemligen Vadstena. Der drifves af en person, som har sin bostad här i Stockholm, en större spanmålshandel; han eger och disponerar derstädes storartade magasin och torkria, och i och för rörelsen erfordras ej obetydligt arbetsfolk m. m. Men för denna hans filialafdelning är han icke inom kommunen beskattad. Så är förhållandet utmed kanallinien. På flera ställen drifver samma firma större affärer, men är endast beskattad i Stockholm.

Om nu det arbetsfolk, som gagnas vid dessa filialafdelningar och som måhända ofta ditflyttat i och för den affären, skulle genom vexlande konjunkturförhållanden blifva utan arbete och falla kommunen till last, så bidrager icke ej heller här firman till kommunens fattigvård.

Om ändring af § 9 i Beviltningsstaadgan.
(Forts.)

Om ändring
af § 9 i Be-
villnings-
stadgan.
(Forts.)

Kammarrätten säger, "att Bevillningslagen har till hufvudsakligt ändamål att bereda statsverket inkomst genom en för de skattskyldige rättvis och jemlik beskattning, men ej att reglera kommunalbeskattningen". Ja, men bevillningen ligger ju till grund för kommunalbeskattningen, och då är det icke mer än rättvist, att sådane affärsmän, hvilka hafva, så att säga, en fast affär i en kommun, också erlagga behörig skatt därför till samma kommun, fastän icke firmans chef derstädes är skattskrifven. Visserligen måste de personer, som sköta affären och likasom andra äro derstädes skrifne, betala skatt; men oftast äro icke ens desse skattskyldige till den kommun der rörelsen hufvudsakligast bedrivnes, ehuru hufvudkontoret är beläget å annat ställe.

Jag kan icke tänka mig, att så ofantligt stora svårigheter böra förefinnas i och för bevillningstaxeringen härutinnan, för att kunna bedöma den förtjenst, som en person, hvilken drifver affärer på olika ställen, kan på hvarje ställe af sin rörelse ega. Jag vet icke hvad som nu mera ligger till grund för bevillningsberedningens förslag eller taxeringskomiterades åtgärd vid alla andra taxeringar annat, än att på grund af omfattningen af den rörelse en person bedrifver, konjunkturer, prisförhållanden o. d. antaga ett visst belopp, såsom hans inkomst, och för detta beskatta honom. Då det är tydligt, att detta bör gälla hvilken affärsman som helst — ty det lärer väl höra till sällsyntheterna, att en sådan person medelst sina böcker visat sin affärsställning — så tror jag för min del icke att tillämpningen af motionärens framställning skulle bliåva så svår som här uttals. Att motstånd skulle möta i och för antagandet af förslaget, är naturligt, och vi veta alla hvilket motstånd egde rum, då det var fråga om att taxera kanalbolag och bankbolag för rörelse på flera särskilda ställen. men detta har dock gått för sig ganska bra. Den näst föregående talaren anmärkte, att då sådan låte sig göra beträffande bolag, så borde samma tillämpning kunna försiggå beträffande den enskildes affärsverksamhet. Enligt Bevillningsförordningens nu gällande föreskrifter få t. ex. tre personer, om de tillsammans i bolag drifva en affär på åtskilliga ställen, därför skatta på de särskilda ställena, men om en person drifver en dylik rörelse på olika ställen, så inträffar icke med honom enahanda förhållande, oaktadt han på rörelsen använder måhända tjugu gånger större kapital, än nämnda tre personer till sammans använt. Jag yrkar bifall till motionärens framställning.

Herr Lundberg: Hvad Utskottets ordförande yttrat i afseende på filialafdelningar för spannmålshandeln, utmärker, att han origtigt uppfattat mitt yttrande. Jag anhåller därför att få erinra, hurusom jag förklarade min åsigt vara den, att, om en person, hvilken på särskilda ställen idkade handel, på ett ställe gjorde förlust och på ett annat vinst, hans bokföring antagligen vore sådan, att ingenting hindrade, att ju icke förlusten på det ena stället finge afskrifvas från den vinst, som han på annan plats haft, och att det förhållande, att en person på särskilda ställen påföres inkomstbevillning, alldeles icke borde hindra, att rättvisa härutinnan honom vederfores. Stundom

torde ock vara svårt, om icke omöjligt, att bestämma på hvilket ställe handelsrörelsen förnämligast idkats. Härjemte anhåller jag att få å *Om ändring af § 9 i Be-*
 nya fästa uppmärksamheten derå att, enligt min uppfattning, bevill- *villnings-*
 ningsförordningen, sådan den är för närvarande, finnes tydlig derut- *stadgan.*
 innan, att en fabriksegare skall beskattas på hvarje ställe, der fabrik *(Forts.)*
 är belägen; och då sågverk författningsenligt äro att hänföra till fabriksanläggningar, så följer deraf, att sågverksegaren skall beskattas inom den kommun, der sågverket är beläget.

Herr And Persson: Äfven jag anhåller att få yrka bifall till motionärens framställning. Då man här åberopat åtskilliga exempel, ber jag att till dem, som hittills framdragits, ytterligare få lägga ett. Om t. ex. en handlande i Landskrona driver rörelse icke allenast der, utan jemväl i de öfriga skånska städerna, så frågar jag, huru skall det blifva möjligt för taxeringskomitén i Landskrona att beskatta honom för inkomst af den rörelse, som han sålunda idkar i de öfriga städerna? Sådana exempel kunna i mängd anföras, ty affärsverksamhet på olika ställen är i våra tider något mycket vanligt. Jag tror deremot icke att det skall blifva omöjligt att, till exempel, med afseende på den rörelse, som en handlande bedriver i städerna Helsingborg och Malmö, taxeringskomitéerna derstädes skola kunna med hänsyn till den der idkade rörelsens omfattning, tullavgifter o. s. v. bedöma hvad personen i fråga kan förtjena på de särskilda ställena. I afseende å det exempel Utskottets ordförande framdrog rörande spanmålshandel på olika ställen, ber jag endast att få erinra, att det är lika omöjligt för taxeringskomitén i det samhälle eller den stad, der en sådan handlande driver sin hufvudsakliga rörelse eller har sitt hufvudkontor, att beräkna hans inkomster, som för taxeringskomitéerna inom de samhällen der filialrörelse bedrivs. Ty om icke personen sjelf trovärdigt uppgifver sin årsinkomst, så skall det blifva omöjligt för andra att ens beräkna, till huru stort belopp den sannolikt uppgått.

Herr Wistelius: Det mål, motionären vill vinna derigenom, att den, som idkar näring eller utöfvar rörelse inom flere kommuner, påföres bevillning och belöpande kommunalskatt på hvarje sådant ställe, skulle blott leda till tvist och orättvisa, ty svårligen skulle man kunna bestämma, huru mycket på hvarje ställe vore det rätta, hvilket deremot, då debiteringen sker på ett ställe, lättare låter sig göra genom uppfattning af hela rörelsens omfång. Huru mången landtman sysselsätter sig ej nu med uppköp af landtmannaprodukter, hvilket verkställes dels på landet, dels i staden; huru skall han kunna på flere ställen rättvist taxeras? En fabrikant tillverkar vagnar i landsorten, har af dessa upplag i Stockholm och andra städer, säljer möjligen flere dylika på upplags- än tillverkningsorten! Är man säker på att genom fördelningen staten får sitt, och är det troligt att fabrikanter sjelf blifver belåten med de påförda utskylderna? Frihet i handel och vandel, utan allt bönhaseri, är det bästa, och detta vinnes genom nuvarande stadgandes bibehållande; det ena får jemna ut det

Om ändring af § 9 i Be-
villnings-
stadgan.
(Forts.)

andra, och detta ländert bäst till allas belåtenhet; jag yrkar bifall till Utskottets afstyrkande utlåtande.

Herr C. A. Larsson: Jag skall bedja att få betyga Herr Wistelius min tacksamhet för de skäl han anført, enär dessa varit de bästa, som man under denna diskussion fått höra; ty hvarken mina eller motionärens skäl hafva varit så talande som hans. Det vore nemligen ganska eget, om t. ex. en bonde från landsorten, som toge sig före att uppköpa spanmål på landsbygden och sedermera dermed drifva affärsrörelse i hufvudstaden, icko skulle blifva beskattad både i bevillnings- och kommunalväg på båda ställena. För öfrigt ber jag få erinra, att de af Herr vice Talmannen anförda exempel, sådana de derefter af Herr Lyttkens ytterligare uttalades, rörande de oegentliga beskattningsförhållandena inom vissa delar af landet, hänföra sig just till bestämmelserna uti ifrågavarande paragraf och att, om nämnda § blefve ändrad, förhållandena skulle gestalta sig på ett helt annat sätt.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets hemställan i mom. a), rörande Herr Aug. Petterssons motion, och derefter på yrkandet att nämnda hemställan måtte afslås och i stället motionen bifallas; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förra propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 6:te punkten mom. a) af utlåtandet N:o 6

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Herr August Petterssons ifrågavarande motion.

Omröstningen företogs och utföll med 50 ja mot 70 nej; varande alltså beslut fattadt i enlighet med nej-propositionen.

Derefter gäfvos propositioner å de yrkanden, som förekommit beträffande mom. b), nemligen dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag å samma hemställan och bifall i stället till Herr And. Aug. Anderssons ifrågavarande motion; och som den senare propositionen besvarades med öfvervägande ja, hade alltså berörda motion blifvit af Kammaren bifallen.

Efter föredragning slutligen af *punkten* 7, deruti Utskottet för Riksdagen anmält, att Utskottet framdeles, sedan statsverkets behof

blifvit utredda och bevillningssumman bestämd, komme att göra den slutliga framställning i förevarande ämne, hvartill förhållandena kunde föranleda, anförde

Herr vice Talmannen Wijk: Herr Grefve och Talman! Mine Herrar! I mitt yttrande vid andra punkten af detta betänkande har jag till min ledsnad funnit, att jag begagnat orätt tabell i förberedande skattejemkningskommitténs utlåtande och följaktligen kommit att lemna en felaktig uppgift angående den bevillning för jordbruksfastighet, som år 1875 influtit i de tre nordligaste länen. Men då denna enda punkt redan blifvit af Kammaren afgjord, har jag icke tillfälle att nu ingå i någon vidare diskussion öfver densamma, utan ber endast få tillkännagifva att vid justeringen af dagens protokoll jag icke skall underlåta att berigtiga den felaktiga uppgiften.

Den under föredragning varande punkten blef derpå lagd till handlingarne.

§ 8.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 22, i anledning af väckta motioner dels om lagstadgande rörande sådane medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke äro döpte och konfirmerade i enlighet med samma kyrkas lagar, dels ock om underdånig skrifvelse i ämnet.

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte eller konfirmerade.

Uti särskilda till Lag-Utskottet remitterade motioner, från Första Kammaren af Herr *Frith. Grafström* (N:o 7) och från Andra Kammaren af Herr *Erik Westin* (N:o 140), hade blifvit yrkadt, uti den förra, att en lag måtte stiftas, så lydande:

“Den som ej är döpt och ej konfirmerad, på sätt som svenska kyrkans lagar gilla, må ej deltaga i kyrkostämma eller i prestval eller i val till elektor för utseende af ombud till kyrkomöte, men åtnjute för sina borgerliga angelägenheter den fördel, som lagen för främmande trosbekännare af den 31 Oktober 1873 i §§ 4, 5, 8 innehåller“;

och uti den senare, “att Riksdagen måtte besluta aflåtande till Kongl. Maj:t af underdånig skrifvelse, innefattande anhållan, att Kongl. Maj:t ville, med bibehållande af obligatorisk religionsundervisning, gå i författning om uppläfvande af de lagstadganden, som göra konfirmation och nattvardsgång till vilkor för äktenskaps ingående och borgerliga rättigheters åtnjutande“.

Utskottet, som i förevarande utlåtande yttrat sig öfver båda dessa motioner, hade dels hemställt:

1:o att Herr Westins motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; dels ock, med anledning af hvad Herr Grafström i sin motion anför, föreslagit

2:o att Riksdagen måtte för sin del besluta följande

Förordning, angående sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke på sätt, samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard:

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.
(Forts.)

”Hvad i 4 § af Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 finnes stadgad derom, att främmande religionsbekännare och de, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, icke ega deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, vare äfven tillämpligt på medlemmar af svenska kyrkan, som icke på sätt, samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard.

Vill medlem af svenska kyrkan, som icke begått Herrans nattvard, ingå äktenskap med annan medlem af samma kyrka, skall det ske inför borgerlig myndighet på det sätt och i den ordning, som bestämmes i 4 och 5 §§ af Kongl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873.

I afseende på den borgerliga myndighetens skyldighet att för anteckning i kyrkobok göra anmälan om de inför densamma afslutade äktenskap gälle i tillämpliga delar hvad i 9 § af sistnämnda Kongl. förordning föreskrifves“.

Enligt anteckning å utlåtandet voro mot Utskottets förslag i punkten 2 reservationer inom Utskottet anmälda:

dels af Grefve *Mörner*;

dels af Herr *Samzelius*, som för sin del yrkat, att Riksdagen måtte uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och, efter Kyrkomötets hörande, i ämnet till Riksdagen af-låta nådig proposition till sådana lagstadganden, hvarigenom rättighet beredes medlem af svenska kyrkan, som icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerad och begått Herrans nattvard, att ingå äktenskap med annan medlem af samma kyrka, utan att behöfva derutur träda“;

dels ock af Herrar *Fröberg*, *Stråle* och *Thomasson*.

Efter det Utskottets hemställan i *punkten 1* blifvit föredragen, yttrade

Herr Torpadie: Jag anhåller, Herr Grefve och Talman, att Ni hos Kammaren ville göra den hemställan, huruvida icke nu jemväl andra punkten af Utskottets betänkande kunde föredragas och diskussionen sålunda få röra sig om båda punkterna på en gång. Under förhoppning om bifall till denna min hemställan, får jag anhålla att Herr Grefven och Talmannen sedan åter ville lemna mig ordet för att jag må få vidare yttra mig i frågan.

Med bifall till Herr Torpadies framställning, beslöt Kammaren, att utlåtandets båda punkter skulle i ett sammanhang behandlas, hvadan äfven *punkten 2* nu föredros; och anförde derpå

Herr Torpadie: Herr Grefve och Talman! Mine Herrar! Jag skyndar att tillkännagifva, innan diskussionen går längre, att vid den slutliga redaktionen af Utskottets förslag i andra punkten, denna erhållit en lydelse, hvarigenom ett misstag möjligen skulle kunna uppstå, derigenom att man skulle vilja tillämpa första momentet i andra

punkten på sådana medlemmar af svenska statskyrkan, som ännu icke uppnått den ålder, att de kunnat konfirmeras eller begå Herrans Heliga Nattvard. Detta är naturligtvis icke Utskottets mening, men då en sådan slutsats kunde dragas af de nuvarande ordalagen, får jag i likhet med hvad som skett i Medkammaren och efter rådgöring med öfrige medlemmar inom Utskottet, hvilka biträdt betänkan- det, yrka bifall till Lag-Utskottets förslag icke mindre i första utan äfven i den andra punkten med den ändring dock, att andra momentet i andra punkten får följande lydelse:

“Hvad i 4 § af Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 finnes stadgad derom, att främmande religionsbekännare och de, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, icke ega deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, vare äfven tillämpligt på medlemmar af svenska kyrkan, som, ehuru till myndig ålder komne, icke på sätt, samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans Nattvard.”

Herr Westin: Herr Talman! Mine Herrar! På samma gång jag uttrycker min tacksamhet mot Utskottet för det understöd det i viss mån gifvit min motion, får jag säga, att jag icke i allt kan gilla det slut, hvartill Utskottet kommit, utan får på grund af de skäl, som blifvit i Herr Samzelii reservation anförda, yrka afslag på Utskottets hemställan och bifall till nämnda reservation.

Herr Torpadic: Jag skulle icke hafva motsatt mig det af den siste talaren framställda yrkande om bifall till Herr Samzelii reservation, derest icke, åtminstone enligt min uppfattning, i densammas godkännande skulle ligga en fara. Om jag nemligen icke missförstått den ärade reservantens mening, går denna derpå ut, att civiläktenskapet skulle komma att medgifvas en hvar, som deraf ville sig begagna, utan att därför blifva obligatoriskt för alla, efter min uppfattning det sänsta slag af civiläktenskap. Lag-Utskottets förslag har deremot, efter min tanke, ett stort företräde framför reservationen deri, att, jemte det skydd, som lemnas kyrkans bekännelseetrogna medlemmar, tillfälle att ingå civiläktenskap lemnas alla dem, som, churu afvikande från kyrkans lära, likvisst icke ur kyrkan utgått. Den ärade reservanten har sagt, att detta skulle vara att låta dem köpa den naturliga rättigheten att ingå äktenskap. Jag ber att få på det bestämdaste bestrida en sådan slutföljd af Utskottets förslag. Det finnes ingalunda ett sådant kausalsammanhang mellan första och andra momentet i Utskottets förslag i andra punkten. I första momentet talar Utskottet om alla de myndige medlemmar af svenska kyrkan, som icke vilja låta konfirmera sig, och bestämmer påföljden häraf. Någon påföljd måste väl detta hafva, churu af kyrklig art; några påföljder af annan art böra deremot efter min tanke icke ifrågakomma. Härefter säger Utskottet i andra momentet af samma punkt: “Vill medlem af svenska kyrkan, som icke begått Herrans Nattvard, ingå äktenskap med annan medlem af samma kyrka, skall det ske inför borgerlig myndighet”. Här är det således icke kyrkan, som ger sin välsignelse åt äktenskapet, och man kan ju således icke heller

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.
(Forts.)

Om lagstiftning ang. kyrkan. säga att rättigheten att ingå ett sådant äktenskap blifvit köpt från kyrkan.

Hade man i stället föreslagit en lag som ginge derpå ut, att den som icke ville låta konfirmera sig eller begå Herrans Nattvard, skulle det oaktadt få ingå äktenskap som finge beseglas med kyrkans välsignelse, men med den påföljd, som omförmåles i §:ns 1 mom., då hade nämnda beskyllning måhända varit befogad. Nu är icke detta fallet.

(Forts.) Det har också blifvit sagdt — icke af reservanterne, men af någon annan — att det vore en abnorm lag, som vi i detta fall skulle få. Jag medgifver villigt och gerna detta; men jag hemställer till Herr Talmannen, om icke, då förhållandena äro abnorma, lagstiftningen också måste blifva det. Man kan icke längre blunda för det faktum, att det finnes ett mycket stort antal dissenters, som blott i legalt hänseende tillhöra svenska kyrkan. Bland dessa ingås nu många äktenskap, som icke af lagen anses giltiga. Inom dessa äktenskap födas barn som växa till. Enligt min föreställning ligger det verkligen mycket stor fara uti att icke genom lagstiftningen söka bereda dessa dissenters de förmåner, som man ändå i längden icke kan beröfva dem, till exempel rättighet till äktenskaps ingående med mera.

Man har äfven anmärkt, att någon egentlig fara icke vore för hand, om ock Utskottets förslag förkastades; men, mine Herrar, är det då först sedan faran är inne, som man bör stifta lag mot densamma? Jag tror tvärtom, att förståndigt folk söker att bereda sig på och förekomma en hotande fara genom en ändamålsenlig lagstiftning.

Fastän nu denna fråga genom Första Kammarens afslag å Utskottets hemställan i punkten 2 redan förfallit för denna riksdag, upprepar jag dock mitt yrkande om bifall till samma punkt, sådan jag nyss formulerade densamma. Jag anser det nemligen af stor vikt att denna Kammare genom ett sådant beslut ville afgifva en opinionsyttring i en fråga, hvilken — jag dristar säga det, fullt öfvertygad om att derigenom hafva uttalat icke en fras, utan en verklighet — tillhör antalet af dem som icke kunna falla.

Herr Thomasson: Jag anser att den betänksamhet och varsamhet, som i fråga om all lagstiftning bör iakttagas, är i främsta rummet af nöden då det gäller kyrkliga förhållanden. Med denna uppfattning har jag icke dristat att utan närmare, grundlig utredning med min röst bidraga till en i det bestående så djupt ingripande förändring som den nu föreslagna, hvarföre jag reserverat mig mot Utskottets förslag i andra punkten. Utom det att jag icke förmår beräkna de verkningar som den af Utskottet formulerade lagen skulle i kyrkligt och sedligt hänseende kunna åstadkomma, är det mig ur rent principiell synpunkt motbudande att ingå på ett förslag som hvilar på en kompromiss, ett ackord mellan svenska kyrkan och sådana dess medlemmar, som icke i allo vilja godkänna dess läror. Jag ber Utskottets vice ordförande om ursäkt att jag karakteriserar Utskottets förslag, om icke såsom ett köp, åtminstone såsom en kompromiss. Den svenska kyrkan skulle nemligen, enligt förslaget, säga:

jag fordrar visserligen af mina bekännare dop, konfirmation och nattvardsgång; men jag efterskänker denna fordran för sådana af mina bekännare som icke vilja ingå på den, mot det att de, å sin sida, afstå från rättigheten att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut. Är nu läran om dopet och nattvarden, såsom Herr Grafström själf kallar den, en af svenska kyrkans fundamental-lagar, så kan kyrkan, synes mig, icke göra en sådan eftergift för huru högt pris som helst, utan att förneka sig själf. Är åter dopet och nattvarden för svenska kyrkan såsom sådan något oväsentligt, så torde icke kyrkan för en sådan eftergift, om den då kan så kallas, hafva rätt att fordra vederlag. Är en och hvar lika god medlem af svenska kyrkan, vare sig han är konfirmerad eller icke, så böra ock kyrkans alla medlemmar hafva lika rätt att deltaga i värden af kyrkan och dess angelägenheter, och detta så mycket hellre som de alla hafva lika skyldighet att deltaga i utgifterna för kyrkliga ändamål.

Men om jag af dessa skäl icke kunnat biträda Utskottets förslag skulle jag deremot kunnat möjligen hafva varit med om en sådan skrifvelse som den af reservanten, herr Samzelius förordade — ehuru jag icke kan gilla hans motivering, — dock endast under förutsättning, att under den diskussion jag förväntar, giltiga skäl komma att gifvas för behovet och ändamålsenligheten af en lagstiftning i det af motionären angifna syftet.

Då emellertid frågan redan fallit för denna riksdag genom Första Kammarens beslut, så inskränker jag mig till att för närvarande yrka afslag å Utskottets förslag i andra punkten.

Herr Linder: Utskottet har här hemställt, att de medlemmar af svenska kyrkan, som icke vilja föga sig i kyrkans ordning så att de låta konfirmera sig och begå H. H. nattvard, af det skäl, som känt är, att de omfatta från kyrkans läror afvikande religionsåsikter, måtte, oaktadt de icke vilja ur kyrkan utträda, likväl i så måtto anses såsom kyrkans medlemmar, att de få stå qvar deri, men icke deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, äfvensom att, beträffande sådana personer med nämnda kvalifikationer, hvilka vilja ingå äktenskap, de må få göra det inför borgerlig myndighet på det sätt och i den ordning, som bestämmes i 4 och 5 §§ af Kongl. Förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873. Jag kan icke neka, att den bestämmelse, som Utskottet i 1:sta mom. af 2:dra punkten föreslagit, förefaller som ett slags straff eller böter för en sådan tredskande medlem af svenska församlingen, hvarom här är fråga; och jag anser det icke vara fullt förenligt med kyrkans värdighet, att hon skulle tillåta sig att på detta sätt bestraffa sina låt också vara ohörsamma och olydiga barn, enär verkan af en sådan bestraffning utan tvifvel skulle i dessa personers sinnen verka till förbittring men icke förbättring. Jag menar sålunda, att den utväg, Utskottet här anlitat, icke skall leda till det afsedda ändamålet; den skall icke bidraga till att hos ifrågavarande

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan som icke blifvit döpte och konfirmerade.
(Forts.)

Om lagstiftning ang. församlingsmedlemmar ingifva den föreställning, att kyrkan härigenom velat visa dem någon tolerans utan tvärtom.

Hvad vidare beträffar mom. 2 af denna punkt, hvori föreslås, att ifrågavarande församlings medlemmar, derest de vilja ingå äktenskap, skulle få göra det inför borgerlig myndighet på det sätt och i den ordning, som för dissenters nu är föreskrifvet, så, om vi anlita denna utväg, hafva vi dermed i den svenska evangeliskt-lutherska kyrkan infört civiläktenskapet, fastän vi gjort det på indirekt väg. Såsom Kammarens ledamöter torde erinra sig, förelåg till behandling vid en föregående riksdag af denna valperiod ett förslag om införande i den svenska lutherska kyrkan af civiläktenskapet; men Kam-maren afvisade då med mycken bestämdhet detta förslag; och jag förmodar för den skull att Kam-maren icke nu kommit till en motsatt åsigt, den att införandet af civiläktenskapet är vare sig nyttigt eller nödvändigt; lika som jag också förmodar, att när svenska kyrkans egna representanter komma att taga denna fråga i öfvervägande, de icke heller för sin del skola vilja ingå på något sådant. Särskildt, om jag icke alldeles misstager mig, vill jag erinra mig, att Lag-Utskottets nuvarande vice ordförande med mycken beslutsamhet motsatte sig det förslag, som förra gången väcktes om införande af civiläktenskapet i vår kyrka. För öfrigt, äfven om man anser, att förslaget i detta 2:dra moment skulle vara lämpligt att upphöja till lag för den svenska lutherska kyrkan, är att märka, att denna lagbestämmelse lider af den svagheten, att hon träffar icke på långt när alla dem, som deraf borde träffas. Ty här finnas nominelt tillhörande lutherska kyrkan åtskilliga personer, på hvilka stadgandet om de icke döpte, icke konfirmerade och dem, som icke gått till H. H. nattvard, ingalunda vore tillämpligt; det finnes nemligen äfven sådana som äro döpte och konfirmerade samt gått till H. H. nattvard, men *sedermäta* affallit och omfattat sekteriska läror och på den grund blifvit föremål för kyrkotukt inom de lokala församlingarna, d. v. s. sådana personer, hvilka inför kyrkorådet hafva erkänt sig omfatta andra läror än dem, som tillhöra den evangeliskt-lutherska kyrkan och derfor blifvit varnade och dermed stälde under den kyrkotukt, som lagen i sådant hänseende anvisar. Vilja desse sistnämnde ingå äktenskap, kunna de det efter Utskottets förslag icke. Ett äktenskap, som skall beneficeras af kyrkan, måste vägras dem, emedan de icke äro inbegripna i detta andra moment. Jag finner sålunda för min del, att andra punkten, sådan den nu föreligger, är otjenlig och icke ledande till det ändamål, som utan tvifvel af motionären och måhända äfven af Utskottet varit dermed afsedt. Staten har opåtaladt förklaradt en äktenskaplig förbindelse mellan hemliga dissenters för civilt giltig, men kan icke tvinga kyrkan att för dess del med kyrklig vigsel bekräfta en sådan förbindelse. Då nu härtill kommer, att frågan vid denna riksdag fallit genom det beslut, Första Kam-maren fattat, föreställer jag mig, att i det skäligen otillfredsställande skick, hvori förslaget nu befinner sig, denna Kam-mare skall finna en ytterligare anledning till att nu icke skänka detsamma sitt bifall utan biträda det yrkande som blifvit framställt om afslag å alltsammans.

af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.
(Forts.)

Herr Torpadie: Jag anhåller om benägen ursäkt derföre, att jag åter dristar mig taga till ordet. Men jag är dertill uppkallad af några yttranden af den siste ärade talaren. Han sade, att de åtgärder, som omförmålas i 1 mom. 2 punkten af det föreliggande betänkandet, snarare äro egnade att framkalla förbittring, än förbättring. Jag kan emellertid icke inse, att fullt skäl förefinnes för ett sådant påstående 'Ty hvarje straff framkallar icke ovilkorligt förbittring, och jag ser icke, att det nu ifrågasatta straffet skulle åstadkomma denna verkan mer än andra, i synnerhet som det i och för sig icke kan betraktas såsom ett straff, utan endast är en kyrkotukt, som kyrkan vill använda mot sådana dess medlemmar, hvilka, ehuru de affallit från hennes tro och bekännelse, likväl icke vilja träda ut nr henne. Mot mig rigtade samme talare dessutom en förebräelse derför att jag biträdt detta lagförslag, under det jag likväl vid 1876 års riksdag motsatte mig ett förslag i samma riktning. Jag bestrider icke, att jag, med den värme som stod mig till buds, talade mot det då framställda förslaget; men jag försäkrar att, om en likadan motion nu föreläge till behandling, jag lika lifligt som då skulle uppträda deremot. Ty då var det helt kort och godt fråga om att införa civiläktenskap mellan hvem helst, som ville begagna sig deraf, hvaremot jag nu icke tillstyrkt annat, än utvidgande af den rättighet att ingå civiläktenskap, som redan nu finnes för personer som utträdt ur kyrkan, äfven till sådana personer, som i sjelfva verket befinna sig i samma ställning, med undantag endast deraf, att de icke lagligen äro från kyrkan skilda. För min del kan jag icke finna någonting vådligt härutinnan, och yrkar således fortfarande bifall till det föreliggande förslaget, med den af mig förut i detsamma föreslagna ändring.

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.
(Forts.)

Herr Key: Om det i allmänhet är en regel att man vid alla reformers genomförande måste veta att begränsa sina sträfvanden, så är det också visst att man vid hvarje reformarbete omedvetet får vidkännas en viss begränsning af tidsförhållandena. En tid sysselsätter sig mest med materiella reformer, en annan mera med rena kultursträfvanden. Det kan måhända med skäl förevisas den nya representationen att allt för mycket hafva sysselsatt sig med arbete i det materiellas tjänst. Men anställer man en efterräkning, så tror jag dock, att äfven de andliga reformerna icke blifvit alltför mycket förbiseddade, åtminstone hafva icke så få blifvit *förberedda*, och jag tror att åtminstone den Andra Kammaren icke i detta hänseende skall behöfva stå sig så illa.

Gifva vi emellertid akt på huru det gått till särskildt med kyrkliga reformer och deras bringande till verkställighet i vårt land, så är den vanliga vägen, att först väckes derom motion i någon af Kamrarna, denna motion, ifall motionären icke tröttnar utan håller ut, afstyrkes år från år af Lag-Utskottet; härunder minskas reformens omfattning alltjemt i hopp att slutligen vinna nåd, vändes ut och in, upp och ned, granskas och förändras. Slutligen efter alla dessa om och men tillstyrker möjligen Lag-Utskottet motionen; den bifalles i den Andra Kammaren, men afslås alltjemt i den Första och

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.

(Forts.)

är således ändå fallen, då frågan för att blifva Riksdagens beslut erfordrar begge Kamrarnes bifall. Skulle nu det sällsynta inträffa, att en så beskaffad lagreform ändtligen antages af begge Kamrarna, så har den likväl efteråt kyrkomötets svåra skärseld att långsamt genomgå. Och som nämnda möte sammanträder endast hvar 5:te år, så torde Herrarne finna, att icke ens den mest betänksamme behöfver frukta för några brådstörtade reformer på detta område.

Det nu ifrågavarande alltför inskränkta förslaget tillfredsställer mig ingalunda; men jag anser det dock bättre än intet. Det gäller nemligen här, att inom det religiösa området råda bot på ett missförhållande, som försätter i en mycket skef ställning en klass af svenska kyrkans medlemmar, hvilken redan vuxit ut till ett betydligt och beaktansvärdt antal — jag menar baptisterne. Nu — derom är jag öfvertygad — komma åtskillige talare, som efter mig begärt ordet, och fråga: hvarföre kunna då icke baptisterne träda ut ur statskyrkan och bilda dissenterförsamlingar och såsom sådana komma i åtnjutande af de rättigheter som dissenterlagen tillerkänner dem? Härpå svarar jag: dessa olika troende kunna icke af samvetskäl ställa sig under dissenterlagens skydd, de kunna icke gå ut ur den svenska statskyrkan, förrän dissenterlagen blifvit väsentligen förändrad.

Låt oss nu se efter, huru stort antalet är af dessa baptister, som fortfarande tvingas att tillhöra den svenska kyrkan. Enligt fullt tillförlitliga statistiska uppgifter i detta afseende, utgjorde antalet baptister vid 1877 års början icke mindre än 11,645. I de söndagskolor, som i sammanhang med baptistförsamlingarna äro upprättade, undervisades under året 17,383 barn och af dessa 1,724 i baptisternes egna skolor. Under år 1876 ingingos bland baptisterne 23 äktenskap utan presterlig vigsel, och vid årets slut voro odöpta 2,520 barn, icke konfirmerade 651. Bland baptisterna i Sverige hade under sistnämnda år för egna och vägörande ändamål insamlats den betydande summan af 108,935 kronor.

Ytterligare kan jag med afseende å dessa så kallade äktenskap, genom »offentligt aftal» hvilka »aftal» naturligtvis icke erkännas såsom lagliga äktenskap, meddela att dessa som år 1870 voro 93, blott 6 år senare eller 1876 hade stigit till 247! Tänker man sig bort i tiden till det kyrkomöte, som om 5 år sammanträder, (icke det kyrkomöte, som i år skall försiggå) — huru många nya dylika äktenskap skola ej under tiden blifva ingångna, och huru många af lagen såsom äkta ej erkända barn framfödda!

Jag tror verkligen att denna fråga förtjenar allvarligt beaktande och att det är sant hvad den nästföregående talaren sade: denna fråga är en ibland dem, hvilka icke kunna falla.

Under ståndsriksdagernes senaste period hade utbildat sig ett verkligt missbruk, en storartad humbug, med så kallade »kulturfrågor». Följden blef att ej blott popularitetsjägarna utan själva de stora frågorna råkade i misskredit. Sedermera har tidsandan gått i en annan riktning till strid mot kvarvarande feodala förhållandet, till kamp för likhet ej blott i politiska utan äfven i medborgerliga rättigheter och skyldigheter. Kulturfrågorna hafva legat nere. Men dessa frågor äro af oförgänglig art, de äro af den beskaffenheten att de

måste komma tillbaka på dagordningen tills de med växande styrka framkallat alltjemt ädlare, mera rent menskliga lagformer.

Mine Herrar! ett blifvande konservativt kyrkomöte bör icke få tillfälle att åberopa sig på att en fråga sådan som den föreliggande fallit i Riksdagens båda Kamrar. Derigenom skulle det göras särdeles beqvämt för kyrkomötet att helt och hållet motsätta sig all reform i den syftning, här är å bane. Jag anser därför att något bör i denna sak af oss åtgöras.

Ehuru jag som sagdt ej är fullt nöjd med Lag-Utskottets förslag, vill jag dock på nu angifna skäl med min röst biträda detsamma, likvisst med den af Lag-Utskottets vice ordförande föreslagna förändring.

Herr Lyth: Herr vice Talman! Mine Herrar! För att icke onödigtvis förlänga diskussionen anhåller jag att få instämma med reservanten Herr Thomasson och med Herr Linder. Medan jag har ordet vill jag dock tillägga några anmärkningar i anledning af den näst föregående ärade talarens yttrande. Han sade att tiden nu snart vore inne att försöka få fram de religiösa frågorna; och jag medgifver att han i viss mån kan hafva rätt, ehuru jag icke vill gå in på att ingenting under sista decenniet blifvit gjort för deras lösning. Kyrkomötet har ej sparat sina bemödanden i det hänseendet, hvarpå bevis föreligga uti åtskilliga nya, ganska goda och nyttiga bestämmelser. Men beträffande herr Grafströms föreliggande motion vågar jag i motsats till den ärade talarens för min del tro, att tiden icke är inne att stifta en sådan lag, som han önskat och Utskottet föreslagit. Jag har nemligen ej förnummit, att någonstädes i vårt land opinionsyttringar egt rum i den riktningen att den, som ej blifvit konfirmerad eller begått Herrans heliga nattvard, borde hindras från att delta i kyrkostämman. Åtminstone har jag i den trakt, der jag är boende, ej erfårit något, som påkallar ett sådant stadgande. Personer, hvilka ega mot statskyrkans bekännelse och ordning stridande åsichter, eller sådana, som ej blifvit konfirmerade, besöka i allmänhet icke kyrkostämman. Ännu mindre visa de benägenhet att derstädes göra sina åsichter gällande. Vid sådant förhållande förefinnes ju icke något behof att lagstadga i ämnet. Jag är deremot öfvertygad att, om en lagbestämmelse af den beskaffenhet, Lag-Utskottet här föreslagit, skulle utfärdas, dessa personer skulle känna sig förorättade och blifva missnöjda. Så snart en person ej definitivt gått ur kyrkan, bör kyrkan för honom vara en kärleksfull moder, som så länge som möjligt bör söka kvarhålla honom, men ej genom onödiga lagbestämmelser skjuta honom ifrån sig. Dessutom innebär Lag-Utskottets förslag den oegentligheten, att icke konfirmerade personer likväl skulle få delta i prestval och val till elektorater för utseende af ombud vid kyrkomöte, ehuru de ej finge delta i kyrkostämman. De skulle sålunda bibehållas vid den viktigare förmånen att få delta i flera viktiga val, men hindras från att i öfrigt bevista kyrkostämman. Sådant tyckes ej väl stå tillsammans.

På nu anförda skäl anser jag det första momentet af det föreslagna stadgandet för närvarande olämpligt och obehöfligt.

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.
(Forts.)

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpta och konfirmerade.

(Forts.)

Hvad deremot beträffar andra momentet eller civiläktenskapets utsträckning till sådana medlemmar af kyrkan, hvilka ej blifvit döpta, konfirmerade och begätt Herrans heliga nattvard, så skulle jag visserligen önska att någonting i den riktningen kunde göras. Sålunda anser jag att det så kallade nattvardstvängat för rättighet att ingå äktenskap borde borttagas. Deremot synes det mig att likasom staten numera fördrar ett minimum af kunskaper hos sina medlemmar — så borde äfven kyrkan hafva rätt att pröfva huruvida de af hennes medlemmar, som vilja ikläda sig en familjefaders eller moders ansvarsfulla kall, äfven äro i besittning af de härför nödiga religiösa insigter och kunskaper. Men då denna fråga ännu ej torde vara fullkomligt utredd, och jag befarar att, om Utskottets förslag blefve godkändt och ett lagstadgande i enlighet dermed utfärdadt, sådant skulle föranleda till ett alltför allmänt bruk af civiläktenskap i vårt land, något som jag ej kan gilla och hvartill jag för min del ej heller vill bidraga, så kan jag icke heller gilla denna senare del af förslaget; utan yrkar således afslag å Lag-Utskottets föreliggande utlåtande i dess helhet.

Herr Brodén: Herr vice Talman: Mine Herrar! Hvad man än må säga om Herr Grafströms motioner, så väl den vid förliden riksdag väckta, som den nu föreliggande, angående den kyrkliga behandlingen af dem, som, ehuru stående inom kyrkan, likväl icke vilja föga sig efter hennes ordningsstadgar beträffande dop, konfirmation och nattvardsgång — en förtjenst, ett lofvärdt syfte hafva dock dessa motioner, nemligen att vilja bibehålla vår svensk-lutherska kyrka vid hennes egendomliga karakter, att genom oskadliggörande af hvarjehanda inom henne befintliga, mer eller mindre främmande element förekomma hennes affall från sig själf eller sammanblandning med andra trossamfund. Herr Grafström vill att vår lutherska kyrka skall motsvara sitt begrepp och sitt namn, han vill att detta skall vara detta; och deri instämma vi utan tvifvel alla. I själfva principen torde således Kammaren icke hafva något att mot motionären invända. Men då fråga blir, huru denna princip skall tillämpas, huru målet skall vinnas, då — såsom nästan alltid — i liknande fall skilja sig meningarne.

Herr Grafströms motion vid förra riksdagen innehöll, som bekant, ett förslag till hvarjehanda åtgärder beträffande de i kyrkligt hänseende tredskande. Förslaget vann icke Riksdagens bifall; det ansågs nemligen vara och var utan tvifvel allt för radikalt, det innebar en oevangelisk hårdhet. Den ärade motionären har nu betydligt modifierat samma framställning och säkerligen härigenom äfven lyckats vinna pluralitetens af Lag-Utskottet förord för det väsentligaste af sitt förslag. Det oaktadt har, som man vet, Utskottets betänkande i Första Kammaren fallit. Hvad dess öde blir i denna Kammar, kan jag icke förutse; men jag för min del kan icke bifalla det, utan måste åtminstone i en punkt yrka afslag derå.

Af Utskottets motivering framgår att Utskottet icke tagit hänsyn till för handen varande faktiska förhållanden eller åtminstone icke anfört några sådana såsom grund för det slut, hvartill Utskottet kommit.

Det heter: "Att de medlemmar af svenska kyrkan, hvilka bekänna läror, i väsentliga delar stridande mot dem, hon omfattar, och på grund häraf vägra att underkasta sig hennes lagar och föreskrifter, icke må deltaga i värden om hennes angelägenheter, finner Utskottet vara icke allenast öfverensstämmande med kyrkans fördel utan äfven betingadt af hennes oafvisliga rätt." Här är en princip uttalad, mot hvilken i dess abstrakta allmänlighet icke mycket torde vara att invända, men som dock med största försigtighet måste tillämpas. Man kunde nemligen, såsom den siste ärade talaren äfven gjort, fråga, om tiden för nya lagstadganden i förevarande hänseende ännu är inne. Det är mig visserligen icke obekant att på åtskilliga ställen, särdeles inom de större städerna, icke få personer finnas, som undandraga sig dop och konfirmation, men likväl vilja anses tillhöra kyrkan, utöfva kyrkliga rättigheter och åtnjuta kyrkliga förmåner; men på landsbygden är detta förhållande i allmänhet temligen sällsynt. Då så är och om det dessutom förhåller sig så, som den nästföregående ärade talaren anför, att de personer i landsförsamlingarne, som icke finna sig i kyrkans ordning, icke heller vilja göra sin röst gällande i kyrkostämma, så är det föreslagna stadgandet om förlusten af denna rätt enligt min åsigt öfverflödigt.

Utskottet säger vidare:

"Utskottet instämmer desto hellre i Herr Grafströms förslag, att rösträtt vid kyrkostämman icke må sådana medlemmar medgifvas, som en dylik rätt enligt 4 § i Kongl. förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 är fränkänd icke allenast främmande religionsbekännare, utan ock dem, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält." Jag tror likväl, att en skilnad, och den ganska betydlig, måste göras mellan dem som antingen aldrig tillhört svenska kyrkan eller ock ur henne utträdt och dem som ännu i henne kvarstå. De senare, de i kyrkan kvarstående, måste anses ännu intaga en afvaktande ställning, hvilken ju möjliggör, ja kan låta hoppas deras fulla anslutning till statskyrkan, under det de som utträdt ur kyrkan, just derföre att de tillhöra ett annat trossamfund, i religiöst afseende stå under ett främmande inflytande, hvilket inflytande äfven måste göra dem själfva mer och mer främmande för luthersk bekännelse och luthersk kyrkoordning. De böra således icke likställas dessa tvenne klasser.

Utskottet gör dock detta, och yttrar, troget sin motivering, i klämman: "På grund häraf får Utskottet dels henställa 1:o — — — dels ock, med anledning af hvad Herr Grafström i sin motion anför, föreslå, 2:o att Riksdagen måtte för sin del besluta följande: — — — — — Hvad i 4 § af Kongl. förordningen om kyrkostämman, samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 finnes stadgad derom att främmande religionsbekännare och de, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, icke ega deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, vare äfven tillämpligt på medlemmar af svenska kyrkan, som icke, på sätt sanma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard."

I likhet med flera föregående talare kan jag här icke instämman, bland annat derför, att de klagomål, som på många orter försports,

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.
(Forts.)

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.

(Forts.)

öfver det så kallade konfirmationstvånget — jag tillåter mig att begagna detta ord, ehuru det kanske är något oegentligt — utan tvifvel skulle genom ett sådant lagstadgande som det här ifrågasatta på ett betänkligt sätt underhållas, och missnöjet med statskyrkan förblifva oförminskadt, om icke stegras. Utskottet har visserligen i ett senare moment velat undanrödja ett besvärande hinder för de okonfirmerade, nemligen hindret att ingå ett lagligt äktenskap; men deromt har Utskottet i nu behandlade moment velat ålägga dem en inskränkning, som för dem blir lika svår att bära och i sig själf torde vara lika vådlig. Det lättsinne och det skrymteri vid konfirmations undergående, hvar öfver man på många orter hör klagas, skulle utan tvifvel komma att oförminskadt fortfara, om uteblifven konfirmation skulle medföra förlust af rätten att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut. Det vore att införa ett nytt slags konfirmationstvång, icke bättre än det nu varande, ty säkerligen skulle mången, trots all den tvekan och alla de samvetsbetänkligheter, han kunde hysa mot att låta konfirmera sig, hellre underkasta sig detta än förlora den i fråga varande rätten.

Hvad beträffar det följande momentet i Utskottets förslag, får jag säga, att jag, i likhet med flera andra talare, som deröfver yttrat sig, står den delen af förslaget mycket närmare. Jag har visserligen vid 1876 års riksdag bestämdt uttalat mig mot civiläktenskapet till den utsträckning, hvori det då föreslogs; men det var den gången, såsom Lag-Utskottets vice ordförande nyss nämnde, fråga icke om att utvidga möjligheten att ingå lagligt äktenskap för dem, som icke egde rätt att ingå ett kyrkligt, utan om att göra civiläktenskapet tillåtligt för alla svenska kyrkans medlemmar utan åtskilnad.

Det då framlagda förslaget var således af vida större omfång än det nu i fråga varande.

Jag skulle visserligen vara benägen att instämma i den reservation, som Herr Samzelius afgifvit; men då jag är öfvertygad om att vår regering, utan någon påminnelse från Riksdagen, skall, när tiden är inne och om hon finner så behöfligt, taga initiativet i denna fråga, så vill jag icke heller göra något yrkande om bifall till denna reservation, utan inskränker mig till att yrka afslag å Utskottets betänkande äfven i detta moment.

Herr O. B. Olsson: Ehuru jag icke heller för min del är fullkomligt nöjd med Utskottets utlåtande, för såvidt Utskottet deri föreslagit en inskränkning i en medborgerlig fri- och rättighet nemligen i rätten att föra talan å kyrkostämma, vill jag dock bifalla Utskottets förslag. Jag hade önskat, att Utskottet gått något längre än det gjort, men ett gammalt ordspråk säger: bättre något än intet.

Herr Key har nyss upplyst dels huru många baptister finnas här i landet, dels ock huru många äktenskap bland dem ingås på ett sätt, som vår lag icke erkänner. Det är, mine Herrar, ganska betänkligt att så tillgår. Här i landet finnas nu en stor mängd barn, som tillkommit under äktenskap som lagen icke erkänner och hvilka i lagligt hänseende måste betraktas såsom oäkta i afseende å rätten att taga arf. Jag för min del är fullt öfvertygad, att ett sådant tillstånd icke kan länge fortfara. Då dessa barn i sinom tid måste

utgå från föräldrahuset utan rätt att taga arf efter sin fader, och i stället aflägsnare arfvingar framkomma med arfsanspråk och utdrifva modren jemte barnen ur boet, då, om icke förr, måste en reform i denna del af lagstiftningen vidtagas. Och jag vill hoppas, att den tid icke är för långt aflägsen, då denna förändring sker; ty man må besinna att den nya lagen, när den kommer till stånd, icke torde tilläggas någon retroaktiv verkan, hvadan alltid olägenheter komma att vidlåda dem, hvilkas äktenskap blifvit ingångna före lagens trädande i verkställighet. Det är derföre min lifliga önskan att denna förändring må ske så fort som möjligt.

Man har här i Kammaren, om icke just direkt sagt, dock gjort anspelningar på att de statskyrkans medlemmar, som antingen icke blifvit döpta, eller, om de blifvit det, sedermera icke låtit konfirmera sig, hade frihet att utträda ur statskyrkan och bilda egna församlingar. Detta är godt och väl, men man må derjemte besinna hvilka villkor som dermed äro förenade. Utträdet ur kyrkan kommer alltid att för dem medföra stora utgifter. En sådan församling skall nemligen aflöna sin egen församlingslärare och skollärare samt skaffa sig församlingshus, grafplats med mera dylikt. Då man nu vet att församlingens medlemmar ofta äro vidt spridda, så kan man lätt föreställa sig hvilka olägenheter och kostnader bildandet af egen församling, skall för dem medföra. Att icke många sådana församlingar hafva bildat sig är vid sådant förhållande icke underligt; detta skulle hafva ådragit församlingarnes medlemmar alltför stora kostnader.

Här har af ett par kyrkans män blifvit förordadt, att man skulle hålla på den svenska evangeliskt lutherska kyrkan och skydda hennes intressen. Just detsamma vill jag också, men till att lemna kyrkan behörigt skydd hör enligt min åsigt just att göra nödvändiga reformer i tid, innan det blir för sent, och sålunda lemna olika tänkande i religiöst hänseende medborgerliga rättigheter. Min tanke är att äktenskapet icke har någon religiös natur, utan är endast en verdslig institution, som icke kan betraktas från religiös synpunkt. Jag vill till stöd för denna åsigt åberopa en kyrkofader, hvilken jag hoppas att ingen skall jäfva, nemligen Luther, hvilken uttryckt just denna åsigt. Derjemte skulle det vara mig kärt om någon af här närvarande kyrkans tjenare vill säga mig hvar det i Nya testamentet står, att Kristus eller hans Apostlar befattade sig med äktenskap, nemligen andras, utan då deraf blifvit en samvetssak såsom i 1.sta Korinth. 7 kap. 12 vers.

Ända till dess jag kan blifva öfvertygad om att den heliga skrift eller nya testamentet innehåller något i denna sak, som jag nu icke vet, vågar jag bestrida att äktenskapet är af religiös natur och således icke nödvändigt behöfver kyrkans välsignelse utan är en rent borgerlig handling.

Jag vill nu meddela hvad Luther säger om äktenskapet och hänvisar i det hänseendet till en år 1530 af honom utgifven skrift. Han utfalar sig der på ett klart och bestämdt sätt mot att kyrkoherdar eller predikanter vilja befatta sig med andras äktenskap, emedan dessa angelägenheter höra under verdslig öfverhet; "ty", säger han, »det kan icke förnekas att äktenskapet är en utvärtes

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.
(Forts.)

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.

verldslig ting, såsom kläder och mat, hus och hem, och sålunda lyder under verldslig öfverhet“. Luther har såldes betraktat äktenskapet ur en helt annan synpunkt än vår nuvarandes kyrkas män göra. Jag hoppas ock att ingen skall jäfva dessa hans ord. Hvar och en som läser denna hans år 1530 utgifna skrift skall der återfinna både de af mig citerade orden och andra, som lika tydligt uttala hans mening om äktenskapet.

(Forts.)

För att icke längre uppehålla Kammararens tid vill jag nu yrka bifall till Utskottets förslag. Jag skulle visserligen hafva önskat, såsom jag redan en gång förut sagt, att Lag-Utskottet gått mera radikalt tillväga och icke hafva gjort det förbehållet att personer, som vilja begagna sig af rättigheten att ingå civilt äktenskap, skulle derigenom förlora någon af sina medborgerliga rättigheter.

Herr *Johan Jönsson* instämde med Herr O. B. Olsson.

Herr *Linder*: Jag anhåller endast att få anföra ett par ord med anledning af ett yttrande, som nyss faldes af Herr vice Ordföranden i Lag-Utskottet. Han sade nemligen för att försvara Utskottets förslag i 2:dra punktens första moment, att hvad Utskottet der föreslagit skulle innebära en åtgärd af kyrkotukt mot dem, hvilka i så måtto äro tredskande församlingsmedlemmar, att de icke vilja underkasta sig kyrkans ordning och lagar i åtskilliga stycken. För min del håller jag emellertid före, att den tiden nu måste anses vara förbi, då man öfvade kyrkotukt med plikt och böter. Ty att lemna bestämdt skattebidrag till vidmakthållande af kyrkans och församlingens stat, hvilket hvarje medlem af församlingen är skyldig att göra, men det oaktadt gå miste om de rättigheter, som med denna skyldighet äro förenade, hvad är väl detta enligt ännu gällande ordning annat än att pålägga yttre bötesansvar? Det är åtminstone icke hvad kyrkan själf menar med kyrkotukt; ty den är af en helt annan och mera kärleksfull art. Följaktligen tror jag icke, att det försvaret för Utskottets förslag vid närmare besinnande bör vidhållas.

Rörande 2:dra mom. af denna 2:dra punkt nämnde samme ärade talare, att han visserligen år 1876 uttalat sig emot civiläktenskapets införande i den svenska lutherska kyrkan, men att han det oaktadt nu vore villig att finna sig deri. Detta förekommer mig vara nära nog detsamma som att motsätta sig ett öppet införande af civiläktenskapet, men låta det passera då det sker på smygvägar.

Jag skall härefter bedja att få referera mig till ett uttalande af en kammarledamot på kalmarbänken. Han yttrade nemligen, att förslaget visserligen vore felaktigt i många stycken, men att det ändå borde antagas. Då det gäller att stifta lagar för kyrkan, tror jag dock för min del, att man bör iakttaga den grannligheten mot den kyrka, hvars lagstiftare man är, att man åtminstone icke öppet gifver tillkänna att man vill genomdrifva en lag, som man själf anser vara i det hela oduglig. Vill man åter begagna tilltället för att afgifva en opinionsyttring i frågan, så ligger denna opinionsyttring i de åsichter, som under diskussionen uttalats, men ingalunda uti antagandet af en såsom oduglig erkänd lag.

Hvad beträffar de yttranden, som faldes af den ärade talare, hvilken näst före mig hade ordet, anser jag det nu vara hvarken tid eller ställe att inlåta mig uti något samtal med honom om Nya Testamentets betydelse. Så mycket kan jag likväl säga honom, att Nya Testamentet hvarken haft eller har den betydelsen att vara en lagbok. För öfrigt vill jag endast erinra, att det ställe hos Apostelen Paulus, han citerat, ingalunda berör den fråga som här till behandling föreligger.

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.

(Forts.)

Jag torde sålunda böra yrka afslag å Utskottets betänkande.

Herr Lind: Jag får bedja Kammaren om ursäkt därför, att jag med mina obetydliga insigter i frågan och med min ringa förmåga dristar att upptaga Kammarens tid några ögonblick; men jag har ansett mig icke kunna undgå att gifva min åsigt om saken tillkänna.

Först och främst måste jag uttala min förundran deröfver, att de medlemmar af det ärade presterskapet, hvilka hafva säte och stämma i denna Kammare, hvarje gång en sådan fråga som denna kommit å bane alltid så ifrigt satt sig emot den föreslagna reformen. Frågan står, enligt min åsigt, i allra närmaste sammanhang med det så kallade nattvardstvänet. Hafva dessa ärade Herrar då icke fäst ens den ringaste uppmärksamhet vid alla de petitioner, som till regeringen inkommit från tusentals af landets medborgare, eller tro de måhända att alla dessa petitionärer varit vanärade och dåliga människor. Jag åtminstone tror icke att någon kan påstå något sådant; tvärtom, petitionärerne äro säkerligen lika hederliga som någon af oss.

Påståendet att lutherska kyrkans bekännare genom nya dis-senterlagen erhållit frihet att från kyrkan utträda, håller icke heller streck. Skyldigheten att låta konfirmera sig kvarstår. Men går någon ovärdig till nattvarden, hvad säga väl presterne derom? Jo, då har han begått en synd, som icke kan honom förlätas; då är han fördömd för tid och evighet. Men kan väl detta stå i öfverensstämmelse med ett strängt fasthållande vid dessa former, konfirmation och nattvardsgång, det vill jag fråga. För min del kan jag icke finna annat än att konfirmationen och nattvardsgången äro ett samvetstvång af den beskaffenhet, att, om genom felaktiga författningar personer tvingas dertill, jag riktigt ryser då jag tänker derpå.

Här har redan så mycket blifvit taladt i denna fråga både af Herrar Key, Torpadie och Ola Boson Olsson, att jag icke behöver derom vidare yttra mig, utan kan inskränka mig till att instämma med dem.

Helst skulle jag för min del önskat bifall till Herr Westins motion genom antagande af Herr Samzelii reservation. Men då man äfven synes mig komma ett steg framåt genom att antaga Lag-Utskottets förslag i andra punkten och jag önskar att hvad deri blifvit hemställt måtte komma till Regeringens och nästa Kyrkomötes kännedom, hemställer jag att Andra Kammaren oberoende af Första Kammarens beslut måtte bifalla Utskottets förslag.

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.
(Forts.)

Herr Wistelius: Med skäl kan man fråga, om det kan vara klokt att motsätta sig en förändring i den riktning Utskottet föreslagit i andra punkten af detta betänkande. Ty hvarthän skall det väl taga vägen, om man fortgår på samma sätt som hittills. Dissenternes antal är redan nu stort och ökas år efter år; men ändock vill man förmena dem att, om de icke vilja afstå från sin tro, ingå äktenskap på borgerlig väg. Fortfar man dermed, så ökas allt mera antalet af dessa i moraliskt hänseende fördömliga förbindelser, som kallas konkubinät, och sålunda äfven de oäkta barnens mängd. Vårt presterskap vinnlägger sig med välvilligt intresse om att förmå föräldrar, som hafva barn tillsammans utan att hafva med hvarandra ingått äktenskap, att genom äktenskap legalisera sina utom äktenskapet födda barn. Skall man väl då förneka dessa många laglydiga svenska medborgare, som af samvetsbetänkligheter äro förhindrade att låta konfirmera sig, ingå inför lagen giltiga äktenskap, och på detta sätt tvinga dem att lefva i konkubinät? Mig förefaller det riktigt hemskt, att alla barn, som födas af dylika förbindelser, skola betraktas såsom oäkta och således blifva arflösa, om icke testamente finnes. Lagstiftaren kan icke stå till svars inför sitt samvete för något sådant. Vår äldsta kristna kyrka, den romersk-katolska, tillåter dock sina bekännare att ingå civiläktenskap. Skola då icke äfven vi kunna gå så långt i tolerans, att vi låta dem, som vilja förena sig med äktenskapets band, få sin vilja uppfylld utan att derigenom något intrång göres på deras samvetsfrihet? Den, som kommit i närmare beröring med dessa dissenters, nödgas utan tvifvel medgifva, att de i allmänhet äro de mest laglydige och ordentliga medborgare, som icke tillåta sig någon som helst kränkning af andras rättigheter. Hvarföre skola de då så hårdt behandlas, derföre att de icke kunna till alla delar omfatta vår kyrkas läror? De tro på Kristus, de tro på Skriften; men de nästan utstötas ur samhället endast derför, att de icke kunna gilla kyrkans dogmer. Detta måste hos dem föda ett agg, som aldrig kan blifva annat än till skada för samhället. För min del får jag på det varmaste förorda att någonting göres för att rätta detta missförhållande. Jag kan dock icke helt och hållet vara med om Utskottets förslag, åtminstone icke uti det första momentet, som utestänger dem, hvilka icke blifvit konfirmerade eller begått Herrans nattvard, från rättigheter, som eljest tillkomma svenska medborgare. Jag befarar nemligen icke, att de skola missbruka dessa rättigheter; jag är tvärtom öfvertygad om, att de skola begagna dem på det mest samvetsgranna sätt. Då emellertid, efter den utgång frågan fatt i Första Kammaren, någon lösning af densamma denna gång icke är att hoppas, anser jag mig icke behöfva vidare orda i detta ämne, utan hemställer, på det att åtminstone en opinionsyttring måtte uttalas, att Kammaren ville bifalla Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herrar *Hagerman* och *Axell*.

Herr Hjelm: Skulle jag här fråga min subjektiva känsla, så skulle jag afgifva min voteringssedel emot Utskottets förslag. Men

då jag tager i betraktande hvad som är nyttigt och nödvändigt för vårt folk, måste jag se bort derifrån, och i detta finner jag att här föreligger ett oafvisligt behof af en sådan förändrad lagstiftning, som tillåter de många i vårt land, hvilka icke kunna i allo bekänna sig till statskyrkans läror, eller den kunna gilla och sig inom densamma låta konfirmera, att få ingå lagligt äktenskap.

Betecknande är, att en af vår kyrkas mera framstående tjenare väckt den motion, som ligger till grund för detta Utskottets förslag, och väckt den i samma syftning för *andra gången* samt att *Lag-Utskottet* tillstyrkt densamma, hvilket ock antyder, att ett oafvisligt behof förefinnes. Lag-Utskottet brukar minsann icke, om jag så får säga, för brådt skena åstad med att tillstyrka reformer och icke heller vår statskyrka mer framstående män.

När jag betänker, huru svenska kyrkans tjenare uppträdde, då denna fråga för ett par år sedan var föremål för Kammarens behandling, och i hvad rigtning ett par medlemmar af samma kyrka denna afton uttalat sig, tränger sig ovilkorligen på mig tanken om det bekanta yttrandet af Huss när han stod på bålet, om den gås, som då stektes och den svan, som komma skulle, den de icke skulle kunna bränna. I längden lyckas det icke heller nu att hålla tillbaka den lagreform, som här är i fråga. Förr eller senare bryter den sig fram. Sorgligt är det i sanning, att personer, som äro intagna af kärlek till hvarandra och sålunda inför Gud i sjelfva verket knutit äktenskapets band samman, skola vara hindrade af verldslig lag att bilda af lagen erkänt äktenskap, utan sådant som lagen icke erkänner och som icke kan gifva de barn, hvilka födas i detta äktenskap, samma rättigheter som tillkomma andra barn, födda inom af lagen erkänt äktenskap. Jag skall be att bland många exempel få omtala ett enda hvad följderna deraf kan blifva. Det var en ung förmögen bonde i öfre Norrland, som väl bekände sig till Luthers lära, men som icke ville erkänna vår svenska statskyrka och af den icke var konfirmerad. Han ville gifva sig med en fattig flicka, men såsom okonfirmerad kunde han icke få lysning och vigsel; och derföre läto kontrahenterna i ortens tidning annonsera att de toge hvarandra till äkta makar samt välsignades af, enligt separatisternas bruk, sin antagna religionslärare och af anhöriga och vänner. Sedan lefde de några år tillsammans, många baru föddes; men när så mannen oförmodadt och hastigt afled, fans icke något testamente eller iakttagande af lagens föreskrift om trolofning, utan hans lagliga arfvingar togo allt hvad han lemnat efter sig, och den arna qvinnan med sina fem å sex barn fick gå från gård och egendom, från allsammans, och dertill kom den allmänna opinionen af statskyrkans bekännare, som tadelade henne såsom hafvande många oäkta barn. Detta var ett exempel; många dylika torde finnas på hvart det närvarande förhållandet häruti kan föra. Kan det väl då och när man af en annan talare, Herr Key, hört att det finnes tusentals personer som befinna sig i liknande omständigheter, kan väl då, säger jag, vårt samvete tillåta oss att låta ett sådant förhållande fortfarande ega bestånd. Nej; åtminstone vill icke jag för min del det och med

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.

(Forts.)

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.
(Forts.)

min röst icke bidraga dertill, men därför vill jag *icke* ha civiläktenskap obligatoriskt för statskyrkans bekännare.

Hvad beträffar förslaget om att de som i hufvudsak bekänna lutherska läran men i öfrigt i ett eller annat afseende skilja sig från kyrkan icke böra få deltaga i kyrkostämman, så får jag förklara att jag för min del finner detta förslag vara ganska lämpligt. Ty att de som icke vilja erkänna vår kyrka och förlika sig med dess ordning skola detta oakadt få rösta i kyrkostämman, kanske till och med vara ledamöter i kyrkoråd och skolråd och sålunda besluta i kyrkans och skolans angelägenheter, det kan väl icke anses vara i sin ordning.

Jag vill icke längre uppehålla Kammaren, utan slutar med att förorda Utskottets förslag, med af vice ordföranden i Lag-Utskottet gjord ändring; och vågar jag uttala den förhoppning att, churu saken genom Första Kammarens beslut redan fallit, Andra Kammaren dock måtte uttala en opinionsyttring, så att det snart sammanträdande kyrkomötet icke måtte, om denna fråga der kommer på tal, kunna återropa hela Riksdagens åsigt för ett ytterligare undanskjutande af frågan. Tillika ber jag att få uttala min djupa tacksamhet till de ledamöter af Lag-Utskottet, som bidragit till framläggandet af detta förslag.

Herr Nils Pettersson: Då jag deltagit i Utskottets beslut, utan att deremot anmäla reservation, anser jag mig vara skyldig tillkännagifva att jag dermed på intet sätt afsett att åstadkomma söndring inom svenska kyrkan och lika litet att på smygvägar införa civiläktenskapet. Jag tror icke att å Utskottets förslag, om det läses rätt, kan gifvas en sådan tolkning; och icke heller anser jag att det i tillämpningen skall kunna leda till något dylikt. Afven är jag fullkomligt öfvertygad, att de aktade medlemmar af presterskapet, som här uppträdt mot bifall till Utskottets förslag, väl hafva sig bekant, att det icke är den religiösa vigseln i och för sig som afskräcker så många från att ingå äktenskap på det sätt vår lag föreskrifver, utan att de tvärtom med mycken tillfredsställelse skulle i sådant afseende anlita presterskapet, om icke andra betänkligheter derifrån afhölle dem. Om det vore möjligt att undvika sådana stadganden, som här ifrågasattes, skulle ingen se sådant hellre än jag, ty jag kan icke neka till att det för mig synes mycket sorgligt, att vår svenska kyrka, som hittills under århundraden bibehållit sig enig, nu skall vara utsatt för sådana slitningar. Hos hvilken felet ligger, om hos kyrkan eller hos dissenters, skall jag låta vara osagdt; men ett faktum är att en splittring inträffat, och det är hög tid att lagstiftningen tar saken om hand. Det är redan af flere föregående talare visadt, att många tusende personer för närvarande stå utan skydd och hägn uti ifrågavarande afseende; de ingå äktenskap på ett sätt som staten och kyrkan icke erkänna såsom lagligt, och de barn, som i dessa äktenskap framfödas, åtnjuta icke äkta barns rättigheter, och få sålunda lida för gerningar, i hvilka de icke kunna hafva någon skuld. Vore det möjligt att Riksdagen genom ett afslag å hvad Utskottet nu ifrågasatt kunde till kyrkan återvinna dessa tusentals af-

fällingar, då behöfde vi icke vidare tala om hvad som i denna sak vore att göra; men något sådant lär väl icke vara att hoppas. För min del anser jag det derföre nödvändigt att af staten något göres i denna angelägna sak.

Man har klandrat Utskottets förslag derom att de dissenters, om hvilka här är fråga, icke skulle ega att deltaga i kyrkostämman. Med anledning deraf ber jag att få upplysa, att man inom Utskottet ansåg det vara i sin ordning att dessa dissenters erhöles en påminnelse — icke något straff eller dylikt — utan som sagdt endast en liten påminnelse om att de separerat sig från kyrkan, och icke vidare vore dess rätta medlemmar. Derföre tillkom detta stadgande om deras utestängande från kyrkostämman.

En ganska allvarsam anmärkning, som gjorts mot förslaget, är den erinran, att dessa dissenters i allt fall ju skola få deltaga i prestval. Jag erkänner att om någon motion till förändring äfven derutinnan nu förelegat, skulle jag gerna lemnat min röst dertill; ty naturligt är att de icke heller böra få deltaga i prestval. Emellertid är det min åsigt, att ehuru, i följd af Första Kammarens redan fattade beslut, något i sak icke vid denna riksdag kan vinnas, Andra Kammaren dock bör, för att uttala en opinion, nu bifalla Utskottets förslag, dock med den af Uttkottets vice ordförande föreslagna förändring.

Herr Adlercreutz: Jag ber att i största korthet få uttala min önskan om framgång åt de åsigheter, som föranledt Utskottet att söka bereda möjlighet för de svenska kyrkans medlemmar, hvilka icke blifvit konfirmerade eller begått Herrans nattvard, att detta oaktadt få ingå äktenskap under en form, som af den borgerliga lagen godkännes. Deremot hyser jag icke sympatier för Utskottets förslag, att dessa kyrkans medlemmar skola beröfvas rättighet att deltaga i öfverläggningar och beslut vid kyrkostämman, helst dessa öfverläggningar och beslut afse skolans äfvensom kyrkans *yttre* angelägenheter, men deremot icke egentligen beröra sjelfva församlingslivet. Då jag icke kan gilla denna bestämmelse, kan jag således icke heller skänka min röst för bifall till förslaget i dess helhet. För ett sådant bifall synas mig äfven ganska väsentliga formella betänkligheter möta. Särdeles anmärkningsvärdt förefaller mig redan det förhållandet, att man uppgör en särskild författning angående de ifrågavarande svenska kyrkans medlemmar, oaktadt man icke har om dem att säga något mera, än att de icke få deltaga i kyrkostämmas förhandlingar och att de få ingå äktenskap med andra svenska kyrkans medlemmar. Det först nämnda stadgandet är dessutom af den art, att det borde intagas i kyrkostämmoförordningen och hafva sin plats uteslutande der. Rubriken till författningen är också sådan, att den synes mig alldeles omöjlig att antaga. Denna rubrik innebär nemligen att i författningen skall talas äfven om våra ännu icke till mogen ålder komna barn. Den lyder så: "Förordning angående sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke på sätt, samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerade och begått Herrans nattvard." Då mellertid barnen icke kunna anses vara innefattade i denna för-

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte och konfirmerade.
(Forts.)

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpta och konfirmerade.

(Forts.)

fattnings bestämmelser, behöfves äfven i rubriken samma tillägg, som Lag-Utskottets vice Ordförande ansåg behöflig i den s. k. 2 punkten eller egentligen sjelfva första punkten i författningen. Samma tillägg är vidare äfven behöfligt i fråga om ingående af äktenskap, nemligen att författningen afser endast sådana personer, som äro till mogen ålder komna. I sistnämnde punkt förekommer tillika ett annat uttryck, som synes mig underligt: "med annan medlem af samma kyrka". Meningen måtte väl vara, att rättigheten skall lemnas att ingå äktenskap äfven med medlemmar af andra kyrkosamfund; men Lag-Utskottet har förmodligen ansett en sådan rättighet redan förefinnas, hvilket jag dock anser vara tvifvelaktigt. Om för närvarande en person, hvilken icke är konfirmerad och begått Herrans nattvard, skulle inför kronofogden anmäla sig att vilja ingå äktenskap med en qvinna, tillhörande t. ex. reformerta trosbekännelsen, fruktar jag att kronofogden icke skulle vilja låna sig till denna förättning.

Resultatet af hvad jag yttrat skulle jag vilja sammanfatta deri, att jag, utan att godkänna motiveringen i Herr Samzeli reservation, dock vill tillstyrka densamma med någon liten förändring. Jag vill således föreslå,

att, med afslag å motionerna, Riksdagen måtte uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och, efter Kyrkomötets hörande, i ämnet till Riksdagen aflåta nådig proposition till sådana lagstadganden, hvarigenom rättighet beredes medlem af svenska kyrkan, som, *oaktadt till mogen ålder kommen*, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerad och begått Herrans nattvard, att ingå äktenskap.

Herr *Anders Ohlson* förenade sig med Herr Adlererentz.

Herr Liss Olof Larsson: Det kan måhända synas onödigt att upptaga Kammarens tid, då frågan, vid det förhållandet att Första Kammarens afslagit Utskottets betänkande, i allt fall för i år är död; men då här blifvit fråga om att uttala en opinionsyttring för att såmedelst utöfva tryck på det blifvande kyrkomötet, kan jag icke underlåta att äfven för min del uttala min åsigt i ämnet. Jag ämnar likväl icke bemöta Herr O. B. Olsson, som vädjade till kyrkans tjenare -- jag har visserligen varit kyrkovärd, men det är så länge sedan, att jag deraf icke kan känna mig manad dertill. Men jag ber att få erinra derom, att då man vid 1873 års riksdag diskuterade frågan om en ny dissenterlag, gjordes mot densamma åtskilliga anmärkningar. Jag yttrade äfven under diskussionen, det jag för min del var öfvertygad om att, i händelse vi bifölle allt hvad som då begärdes, man inom mycket kort tid skulle komma och begära ännu mycket större rättigheter; men man svarade då, att om vi ginge in på Utskottets förslag, så vore allan rättfärdighet uppfylld, och man kunde sedermera säga nej till ytterligare fordringar i detta hänseende, emedan alla anspråk derefter vore oberättigade. Särdeles lång tid har sedan dess icke förflutit; och vi se hvilka fordringar på frihet i kyrkligt hänseende som nu uppställas. Man har visserligen sagt, att då man beredt alla tillfälle att utgå ur statskyrkan, allt dermed

vore väl bestäldt; men man vill icke begagna sig af denna rättighet. Och hvarför? Jo, derföre att man icke vill hafva något sorts band på sig, man tycker, att det är bättre att stå kvar i statskyrkan, men slita alla band som der finnas ålagda.

I Utskottets betänkande förekommer en, enligt min uppfattning, särdeles märkvärdig åsigt, nemligen den, att svenska kyrkan skulle bestå af två slags olika medlemmar, nemligen en del som skulle begå Herrans nattvard och en del, som icke skulle begå nattvarden, men det oaktadt skulle vara svenska kyrkans medlemmar. Herrans nattvard är likväl ett så viktigt moment i vår kyrkas bekännelse, att man åtminstone icke i lag borde stadga att man kan tillhöra svenska kyrkan, utan att bekänna dess läror. Jag vill till stöd här för icke gå så långt tillbaka som till Luther; jag har att åberopa en annan auktoritet af färskare datum. Jag har nemligen i min hand Lag-Utskottets betänkande i frågan vid 1876 års riksdag. Det är således icke så gammalt, att icke något hvar af oss borde känna till detsamma, ehuru det ser ut som om flertalet skulle hafva glömt det. Då förelåg en motion i samma riktning som den nu ifrågakommande. Sedan Utskottet i detta betänkande förklarar att man genom 1873 års förordning uppfyllt all rättfärdighet mot främmande trosamfund inom landet, heter det:

“Hvad åter angår svenska kyrkans egna bekännare, torde föreslagna förändringen för närvarande icke vara påkallad, vare sig af något verkligt behof eller af någon allmänna önskan, utan skulle fast hellre sannolikt å den stora allmänhetens sida mötas med ovilja, och att vidtaga förändringar för att tillmötesgå det fåtal bland svenska kyrkans bekännare, som möjligtvis, men visserligen icke med fog, kunde vilja undandraga sig den i gällande lag föreskrifna kyrkliga besegling af äktenskapsförbundet, der till förefinnes, enligt Utskottets åsigt, icke nöjaktiga skäl. Annu mindre lära de, hvilka väl lysa från evangelisk-lutherska kyrkan afvikande meningar, men ändock i densamma kvarstå och sålunda lagligen måste anses tillhöra henne, ega berättigade anspråk att yrka upphäfvande af de kyrkliga former och bruk som denna kyrka för sina bekännare uppstått.”

Detta betänkande skrefs 1876; och mot detsamma finnes ingen enda reservant inom det dåvarande Lag-Utskottet, i hvars sammansättning sedan dess icke någon större förändring skett, än att de fleste ledamöter, som för ett par år sedan skrefvo detta, ännu hafva sin plats i Lag-Utskottet. Nu vågar jag vädja till dessa ledamöter, hvilka märkvärdiga förhållanden inträffat på ett par års tid, som kunnat orsaka en sådan omkastning i åsikter.

Jag skulle för egen del hafva att yttra åtskilligt mera i detta ämne, men det finnes vid 1876 års riksdag några ord af en ledamot i denna Kammare så väl sagda, att jag ber att få uppläsa dem såsom mina egna — icke derföre att jag vill klandra den, som uttalade dessa åsikter, då han ju sedermera kan hafva kommit till en annan åsigt än då — och hvilka ord, såsom jag minnes, helsades med bravorop i denna Kammare. Den person jag härmed åsyftar yttrade då: “Jag vill antaga, att det möjligen kan ligga något hinder derför

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte eller konfirmerade.

(Forts.)

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte eller konfirmerade.
(Forts.)

i vår dissenterlag, men i så fall torde rätta vägen vara att se till att denna dissenterlag blir ändrad, att vägen för utträde ur statskyrkan göres bredare. Jag vill dock icke säga att jag för min del anser det vara behöfligt; men det är svårt för den, som i likhet med mig har djupt rotfästade religiösa åsikter, att sätta sig in i andras; dock torde en mera olycklig utväg svårligen kunna påhittas, än då man, derför att i vårt land finnes ett eller annat tusentals personer, som frånträdt kyrkans tro men icke vilja skilja sig från kyrkan, föreslår att hela raden af kyrkans bekännelsetrogne medlemmar skall för nämnda fåtals skull ändra sina lagar och institutioner. En sådan begäran måste anses såom allt annat än blygsam.“

Vidare säger han: “Jag vill likaledes erinra Kammarens ledamöter derom, att så långt tideböckerna gå tillbaka och till hvilket folk vi än vända oss finna vi äktenskapet betraktadt såsom varande af hufvudsakligen religiös natur.“ Slutligen tillägger samme talare: “Sedan nära tusen år har äktenskap i Sverige ingåtts genom kyrklig vigsel; sedan nära tio sekler tillbaka har den svenske mannen emottagit sin brud inför kyrkans tjenare. För min del är jag nog gammaldags att anse detta såsom ett dyrbart arf från ädla fäder, hvilket jag icke tanklöst bör kasta ifrån mig. Liksom svensken alltid gjort, så sätter äfven jag den fria, ädla, högsinta svenska qvinnan mycket högt och jag anser denna uppfattning vara någonting, som man bör akta sig för att i ringaste mån störa. Lätom oss sålunda lära våra barn hvad vi hafva lärt af våra fäder: eller att anse hustrun för husets dyrbaraste skatt och vaktom oss att förblanda henne med de skatter, som indrivnas af kronofogdar och magistrater.“ Det var Lag-Utskottets nuvarande vice Ordförande, som år 1876 uttalade dessa ord, i hvilka jag af hjertat instämmer.

Jag yrkar afslag å Utskottets betänkande.

Med Herr Liss Olof Larsson instämde Herrar *Anders Svensson* i Lösen och *Håkansson*.

Herr Key: Blott några få ord!

Jag har blifvit uppkallad af den ärade talaren på Westerås-bänken, som gjorde mig den förebräelsen, att jag skulle hafva sagt, att ehuru jag ansåg Lag-Utskottets föreliggande förslag vara odugligt, jag likväl tillstyrkte det; och han fann detta förmenta yttrande af mig icke vara “grannlaga mot kyrkan“. Jag yttrade aldrig att Lag-Utskottets förslag var odugligt, utan endast att, ehuru detsamma icke tillfredsstälde mig fullkomligt, jag likväl ansåg det vara skäl att biträda det med den förändring, Lag-Utskottets vice Ordförande föreslaget. Detta är en väsendtlig skilnad. Men jag ber å andra sidan att få fråga, om det verkligen kan anses grannlaga mot kyrkan, att man hyser det misstroende till dess egen inneboende lifskraft, att man icke kan nog ängsligt omgärda kyrkan med verldsliga lagar och skrankor? Jag vill fråga om det är fullt grannlaga mot den kyrka, till hvilken man bekänner sig, att man icke tycker sig nog mycket kunna binda andras trosöfvertygelse vid sin egen; om det är

grannlaga mot kyrkan att underordna desses rätt sin egen makt-ställning och sålunda tala, jag hade så när sagt, i egen sak?

Jag vill vidare fråga den ärade talaren, huruvida man verkligen tjänar kyrkan med att envist motsätta sig hvarje reform, huru berättigad den mer och mer må blifva? Jag frågar, om man gör kyrkan en tjänst genom att alltjemt bygga på dessa konstgjorda för-dämningar, till dess att floden blir så stark, att den bryter sina skrankor, att den spränger alla band, och man sålunda genom en-sidigt nit åstadkommit en förstörelse, hvilken skall slunga bort det goda med det onda, och i stället för ett reformarbete, till ett frukt-bargörande bättre, tvärtom skall blifva en öfersvämming att be-klaga.

*Om lagstift-
ning ang.
medlemmar
af svenska
kyrkan, som
icke blifvit
döpte eller
konfirmerade.*

(Forts.)

Herr Friherre Nordenfalk: Trogen min vana att icke ofta besvära Kammarén, helst uti en fråga som redan är afgjord, hade jag visst icke begärt ordet i nu föredragna punkt, om icke under diskussionen fälts yttranden, som jag anser det vara min pligt att upptaga till bemötande.

En talare på Westerås-bänken yttrade, att man *icke öppet* utan på *smygvägar* ville införa civiläktenskapet. Detta yttrande var visserligen hufvudsakligen rigtigt mot Lag-Utskottets vice ordförande; men då han i fråga om Utskottets hemställan uti 2:dra punkten, hvilken detta yttrande berörde, i likhet med Utskottets pluralitet tillstyrkt motionärens förslag, måste äfven alla de som jemte honom bildat denna pluralitet anse yttrandet rigtigt emot sig. Jag tror der-före att jag kan anses vara berättigad att i det protokoll, till hvilket en sådan beskyllning som den här ofvan anmärkta blifvit uttalad, få min protest deremot antecknad. Det bör ej kunna anses att de som föreslagit ett tydligt lagstadgande, begagnat smygvägar.

Hvad beträffar ifrågavarande punkt, har jag med någon tvekan biträdt Utskottets förslag, och detta emedan jag icke var fullt nöjd med 1:sta momentets ordalydelse. Jag gaf emellertid i Utskottet med mig, då pluraliteten der ansåg den begränsning, som här blifvit föreslagen, vara behöflig och lämplig.

Jag tror att de anmärkningar i formelt hänseende, som Herr Adierercutz framställde mot förslaget, möjligen skulle utgöra en giltig anledning till återremiss, derest icke frågan genom Första Kam-marens beslut redan fallit. I frågans nuvarande skick, då en återremiss ej tjänar till något, vill jag förena mig med dem som yrkat bifall till Utskottets förslag, med den af Utskottets vice Ordförande deruti föreslagna förändring.

Herr Torpadié: Blott några få ord!

Jag har blifvit uppkallad af samma anledning, som den siste ta-laren, nemligen den svåra beskyllning som en talare på Westerås-bänken riktade emot mig, då han påstod, att jag ville på smygvä-gar införa civiläktenskapet, oaktadt jag, såsom en talare på Dala-bänken genom att uppläsa mitt anförande rörande sagda ämne vid 1876 års riksdag visade, då talade emot civiläktenskapets införande. Jag vet icke, Herr Talman, huruvida *den* rättvisligen kan beskyllas

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte eller konfirmerade.

(Forts.)

för att på smygvägar vilja införa civiläktenskapet inom svenska kyrkan, som dristat vara med om att tillstyrka en författning af det slag som den, hvilken nu föreligger till Kammarens afgörande. Lat vara, mine Herrar, att man enligt lag måste anse desse dissenters såsom tillhörande svenska kyrkan; men man kan likväl icke göra detta annat än blott och bart enligt lag. Ty äro väl dessa baptister, metodister och hvad de heta alla dessa dissenters, som hafva sina egna gudstjensthus, hålla sin särskilda gudstjenst och hafva sina egna prester, äro väl de, säger jag, om man fränser sakens legala sida, ännu att anse såsom tillhörande svenska kyrkan? Jag tror det icke. På denna grund och då jag såsom kristen icke kan anse dem för lutherske kristne är det som jag kunnat deltaga i detta betänkande. Jag har äfven, så vidt jag kan förstå, räddat härvid den ståndpunkt, jag 1876 intog uti denna fråga, dermed att jag strängt håller på 1:sta momentet. Jag har nemligen dermed tydligen givit tillkänna, att jag betraktar dessa personer, för hvilka författningen är föreslagen att gälla, på helt annat sätt, än jag betraktar svenska kyrkans bekännelsestroga medlemmar. Och det var just derföre att det år 1876 af en motionär framlagda lagförslag, ehuru motiveringen visserligen, jag medger det, vidrörde baptisterne, skulle, om det blifvit lag, kommit att gälla äfven för vår kyrkas bekännelsestroga medlemmar, som jag motsatte mig sagda lagförslag.

Det må vara sant att, på sätt Herr Adlererantz anmärkte, föreliggande förslag har sina formella brister, det vill jag icke bestrida. Men hvad jag deremot vågar bestrida, det är påståendet, att förslaget icke skulle vara ärligt menadt. Vi hafva velat bereda dessa quasibaptister och öfriga dissenters, hvilka hos oss tilltaga i antal år ifrån år rättigheten att ingå äktenskap; och jag har åtminstone genom detta förslag för min del velat undanskjuta den tidpunkt, då civiläktenskapet skulle komma att blifva obligatoriskt äfven för svenska kyrkans bekännelsestroga medlemmar. Möjligen har jag misstagit mig, men jag har åtminstone menat ärligt.

Herr Jöns Rundbäck: Efter mitt förmenande finnes det knappt någon i samhället mera ingripande angelägenhet, än den som berör villkoren för människoslägtets fortvaro. Grundlagen angående äktenskapet var den första lag som blef skriven, och den har icke blifvit rubbad, och trots alla försök har det bud icke blifvit vederlagdt, som säger att det icke är godt för mannen att vara allena. Äktenskapet har emellertid många sidor, som förtjena att tagas i betraktande, men då här företrädesvis blifvit framhållen blott en sida af saken, nemligen den, att alla äktenskap utan kyrklig vigsel skulle medföra arflöshet för barn, som utom dylika äktenskap allas, så torde derom vara skäl yttra några ord. Man har i detta afseende yttrat sig om det förskräckliga i svenska lagens bestämmelser beträffande denna fråga. Men, mine Herrar, jag skall låta svenska lagen tala. Den säger i 8 § af 3 kap. Giftermåls-Balken följande: "Nu gifva fästehjon hvar annan gifvor i reda penningar eller lösören, för äktenskaps skull; dör sedan fästegviinna förrän vigsel åkommer; gifve då fästeman till den dödes föräldrar, eller arfvingar allt igen, hvad han fått, och tage åter

hvad han gifvit hafver. Dör fästeman från fästevinna; tage hon sina gifvor ater, och behålle hvad henne gifvet var i lösören." Vidare säger 9 §: "Häfdar man sin fästevinna; då är det ett äktenskap, som skall fullkomnas med vigsel, ehvad trolofningen är med eller utan vilkor, ändå att samma vilkor ej fullgjorda äro. Undandraget han sig vigsel, och framhårdar i denna sin motvilja; varde hon då förklarad för hans äkta hustru, och njute full giftorätt i bo hans, som i 10 kap. i denna Balk sägs. Gör hon det, vare lag samma." Komma så bestämmelserna i 8 kap. Ärfda Balken, der det heter i § 1: "Aflar man barn i lönskaläge, och tager sedan qvinnan till äkta, eller henne äktenskap tillsäger, men endera dör, förr än vigsel åkommer; då tage barnet arf, som barn af laggift säng"; samt i § 2: "Samma lag vare, der fästeman häfdar sin fästevinna; eller der man lägrar mö eller enka, under äktenskaps löfte, och aflar barn med henne." Således äro de barn, som under sådana förhållanden födas, enligt svensk lag arfsberättigade. Således var detta påstående, så vidt som det var allvarligt menadt, icke lagligen grundadt; ty, mine herrar, arfsrätten har blifvit af den svenska lagen häfdad och detta med rätta. Särskildt vill jag fästa Herr Ola Bosson Olssons uppmärksamhet derpå, att det står i Nya Testamentet, att mannen skall blifva när sin hustru, och att, trots den katolska kyrkans förbud för presterskapet att gifta sig, det dock visat sig att kardinal efterlemnadt arvingar, som just i dessa dagar tvista om hans kvarlåtenskap.

Då hr Key sade, att hr Linder handlade ogramnlaga genom att tala i egen sak, så kan jag icke förstå, huru hr Key kan tala så; jag tycker just, att det tillhör hvar och en att tala för den sak, om hvars rättighet han är lifligt öfvertygad, men måhända är det något för Herr Key betecknande, att han icke plägar tala i egen sak. Emellertid anser jag, att Herr Linder icke gjort sig förtjent af det yttrande, som hr Key angående honom tillät sig. Hvad sjelfva saken beträffar, så ber jag att få instämma med Herr Adlercreutz, hvilken enligt min åsigt ställt frågan på dess rätta ståndpunkt, ty, under nu varande tid och under nuvarande brytningsperiod anser jag den behandling, som han sökt gifva åt frågan, vara den enda möjliga och rigtiga. För öfrigt är denna fråga af stor vigt och bör lösas tidsenligt samt i den tid, hvori vi nu leva. Det må visserligen vara möjligt, att den samma kan två år härefter komma under ny lösning; men, mine Herrar, det förhåller sig med denna fråga, som med många andra, nemligen att den avancerar, och det tillkommer just oss i vår egenskap af representanter för svenska folket att i hvarje särskildt fall pröfva hvad hvarje fråga för stunden kräfver.

Herr Uhr: Jag skulle visserligen kunna afstå från ordet, men jag har icke vågat göra det, emedan jag då måhända skulle få uppbara beskyllning för att byta om åsigter. Vid sådant förhållande och då jag varit motionär i enahanda rigtning, som den motion hvilken här utgör föremål för Kammarrens behandling, vill jag gifva för Kammarren tillkänna, att jag alldeles icke bytt om åsigter. Emellertid kan jag icke underlåta att påpeka hvad som vid 1873 års riks-

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte eller konfirmerade.
(Foits)

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte eller konfirmerade. (Forts.)

dag, vid behandlingen af en utaf mig väckt motion, inträffade, nemligen att jag icke fick svar på den af mig då framställda frågan, huru de barn skulle anses som blifvit födda af föräldrar, hvilka ehuru baptister likväl icke skiljt sig från statskyrkan. Enligt min åsigt kunna de barn, som icke blifvit döpte, icke anses såsom medlemmar af den svenska statskyrkan. Nu säges i 3 § 3 mom. i dissenterlagen att för dem, som icke tillhöra den svenska statskyrkan och ej heller något annat i lagen tillåtet religionssamfund, civiläktenskapet är tillåtet, och att om de barn, som deraf födas varda döpta, så skulle i fråga varande moment vara på dem tillämpligt. När frågan var före yttrade en talare, att det vore klart, att dessa personer icke tillhörde den svenska statskyrkan och att således motionen vore öfverflödig, enär de finge gifta sig, hvaremot en annan talare sade, att de tillhörde statskyrkan och således icke finge ingå äktenskap. Nu stå vi der igen; frågan är fallen.

Jag har endast begärt ordet för att säga, att jag fortfarande står fast vid hvad jag förut sagt, och att jag helst skulle se, att Kammarern biträdde Herr Adlererentz förslag.

Herr Strömberg: Herr Talman! Jag är tveksam hvarmed jag skall börja mitt yttrande i denna så högst vigtiga och angelägna sak. Men då den förda diskussionen dertill gifvit mig anledning och ord här blifvit fälda om obehörigheten för oss prester »att tala i egen sak» nödgas jag fråga om det kan vara meningen att vi skola nedlägga vår talan i detta ärende, eller om vi »brista i grannlagenhet», derest vi försöka värna om svenska kyrkan och det heligaste svenska folket eger, denna kyrkas religiösa grund. Dock — jag har icke begärt ordet för att uttala några bittra genmälen; kärare vore mig att i denna sena aftonstund få säga några fridens.

Jag kan mycket väl förstå deras motiv, som sympatisera med dem, som af samvetsbetänkligheter finna sig hindrade att med kyrklig vigsel helga sina förbindelser; ja, jag är viss, att denna deras medkänsla är ädel och upphöjd; — men, hvad jag icke kan för mig förklara, det är att representanter för svenska folket — detta folk med sin djupt rotade religiösa åskådning — här kunna uppträda och uttala den åsigten, att de anse äktenskapet icke vara annat än en verldslig institution, icke annat än en borgerlig öfverenskommelse, som i intet hänseende är i behof af den kyrkliga välsignelsen, ja att de anse, att äfven efter Guds heliga ord en sådan välsignelse icke är nödig eller der betingad. Då emellertid sådana ord här blifvit fälda, anser jag det icke blott såsom min rätt, utan som en oafvislig pligt, att yttra några ord i denna fråga. Jag vill då erinra, huru som den Heliga Skrift ända från början, — hvad vi ock nyss hört anföras — och allt igenom, visar oss helgden af äktenskapet. Sjelfva instiftelseordet lyder: »Gud välsignade dem». Och af Nya testamentet, finner man huru Kristus sjelf, såsom *son*, helgade föräldrabandet, huru han såsom *ungängesvän* uppträdde i hus, der äktenskap ingicks och stod i helgd, samt huru han tog barnen, som mödrarne räckte honom, i sin famn och välsignade dem. Om än således icke med

direkta ord, har han dock genom hela sin personliga närvaro och sitt deltagande i familjelivets sorger och fröjder helgat äktenskapet. Men nu säger man, att den välsignelse, som Gud sjelf uttalat och hvarmed i ett årtusende vårt folk helgat de äktenskapliga förbindelserna, är föräldrad och att icke annat än en borgerlig akt erfordras för äktenskaps ingående. Och detta vill man stöda både på Guds ord och vår kyrkofader Luthers uttalanden! Hvad angår det citat af Luther, en talare här anført, ber jag att få erinra, att Luther, öfverhopad som han var med förfrågningar i äktenskapsmål, i den åberopade skriften »om Äktenskapet» väl talar derom såsom om en borgerlig institution, men förnämligast i den meningen att familjefadern i sitt hus bör vara målsman för familjen och inför den verldslige myndigheten för densamma ansvara. Att Luther skulle förklarar, att han betraktade äktenskapet icke annat än som ett borgerligt kontrakt, tror jag således icke kan vara riktigt, desto mindre som det finnes mångfaldiga andra ställen i Luthers rika skriffsamling, t. ex. hans Huspostilla, der han tillägger äktenskapet en helt annan och heligare betydelse.

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte eller konfirmerade.
(Forts.)

Då det emellertid nu lider mot den tid på dagen, då vi alla önska att våra förhandlingar skola sluta, vill jag icke uppehålla Kamraren med något vidlyftigt tal i detta ämne, utan blott tillägga, att jag ansluter mig till det af Herr Adlercreutz framställda förslaget om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, önskande, att då det snart sammantäadande kyrkomötet — jemte konungen landets högsta kyrkliga myndighet — tager frågan om hand, den lösning hon vinner, må blifva god och välsignelsebringande.

Herr O. B. Olsson: Då jag förra gången hade ordet, sade jag, att jag icke i Nya testamentet funnit något ställe, der Kristus eller apostlarne skulle hafva befattat sig med andras äktenskap, undantagandes när deraf har blifvit en samvetssak, såsom i Pauli första bref till Corinterna, 7 kap. 12 versen. Detta mitt yttrande i afseende på det åberopade bibelstället, har af en ärad talare från Vesterås blifvit påstått icke hafva något sammanhang eller handla om den sak hvarom nu vore fråga. Att detta hans påstående icke är riktigt vill jag med bibeln i hand bevisa i det jag tager mig friheten uppläsa det åberopade stället af den Heliga Skrift, hvilket lyder sålunda: »Till de andra säger jag, icke Herren: Om så är, att en broder hafver en otrogen hustru, och hon hafver vilja till att bo med honom; skilje då han icke henne ifrån sig.»

Emellertid tror jag mig hafva i detta hänseende fullständigt bevisat att jag hade rätt och talaren från Vesterås orätt.

Här har vidare af Herr Jöns Rundbäck blifvit yttradt, att i bibeln står, att en man skall blifva när sin hustru. Detta bestrider jag icke; men jag skulle vilja se, att Herr Rundbäck eller någon annan ville visa mig ett ställe i bibeln, der det står, att Kristus eller apostlarne sagt att äktenskapet vore en religiös institution.

Den näst föregående talaren Domprosten Strömberg, har visserligen medgifvit rättigheten af mina af Luther citerade ord; men derjemte sagt att Luther på andra ställen talat och skrifvit mycket vac-

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte eller konfirmerade.

(Forts.)

kert om äktenskapet; detta senare vill jag långt ifrån bestrida; men att Luther hade en bestämd åsigt derom att icke kyrkans tjänare borde befatta sig med andras äktenskap, såsom vigsel m. m. dylikt, derom har han i sin skrift om äktenskapet af år 1530 nog tydligt uttalt sig och ur hvilken skrift jag får mig friheten uppläsa något litet.

»Sådana saker skrifver Luther, välla mig mycken plåga. Jag slår ifrån mig af alla krafter, ropar och skriker, att man skall lemna sådana saker åt den världsliga öfverheten och såsom Kristus säger (Matth. 8), låta de döde begrafva sina döde, de må nu, i Guds namn, göra det rätt eller orätt». Ytterligare säger han: »Det kan ju ingen förneka att äktenskapet är en utvärtes, världslig ting, såsom kläder och mat, hus och gård, lydande under världslig öfverhet; hvilket ock så många kejsrerliga förordningar, som deröfver blifvit utfärdade, nogsamnt bevisa. Leke heller finner jag något exempel i Nya testamentet, att Kristus eller apostlarne skulle hafva befattat sig med sådana saker, undantagandes när deraf har blifvit en samvetssak, såsom St Paulus (1 Kor. 7: 12 v.)». Vidare tillägger han: »*Derföre vill jag platt intet hafva att skaffa med sådana saker och beder, att en och hvar ville förskona mig derför . . . Jag ryser ock för påfvens exempel*, som först har blandat sig i denna lek och rifvit till sig sådana *verldsliga* mål, ända till dess han blifvit idel verldsherre öfver kejsare och konungar. Sammalunda rådes jag här för att hunden skulle kunna på skinnlappen lära sig att äta läder, och att vi på god tro skulle blifva förförde, så att vi *skuligen återigen fölle från evangelium på idel verldsliga ärenden. Ty derest vi begynna blifva domare i äktenskapsmål, då har stridshjulet gripit oss i armen och skall rycka oss med, så att vi måste döma öfver straffet. Skola vi döma öfver straffet, så måste vi ock döma öfver lif och gods; då hafva vi komanit ned under hjulet och drunkna i verldsliga ärendens vatten.* Nu vet ju, Gudi lof, hela verden väl, med hvad flit och möda jag arbetat och ännu arbetar derpå, att dessa tvenne embeten eller regementen, det *andliga* och det *verldsliga*, måtte åtskiljas och lösas ifrån hvarandra, samt hvar och ett undervisas och tillhållas att sköta sin gerning, hvilka påfvedömet har så sammanmängt och hopkrånglat, att intetdera har förblifvit vid sin magt eller kraft eller rätt, och att ingen kan åter igen slita dem ifrån hvarandra. *Derför ryser jag och vill med Guds hjälp taga mig till vara derför och förblifva vid mitt embete, som ofvanföre är sagdt.*»

Luther tillägger åtskilligt annat, som jag icke skall besvåra Kammaren med att uppläsa. Häraf synes emellertid tydligen hvad Luther yttrat i dessa saker och hvad hans tanke varit. Men när vi återropa, att vi bekänna oss till Lutherska läran böra vi taga reda på hvad denna lära innehåller samt ställa oss densamma till efterrättelse.

Herr Hjelm: Blott några få ord, och dessa uteslutande med afseende på Herr Jöns Rundbäcks nyss hållna föreläsning i lagen och tydning af densamma, hvilket senare, så föreföll det mig, var likartad med en viss personlighets tolkning af bibeln. Jag ber derföre få fästa Herr Rundbäcks uppmärksamhet på att den af honom upplösta 9 § af 3 kap. Giftermåls-balken afser fästevinna eller

sådan som är trolofvad i den ordning lag stadgar; men jag vill äfven fästa hans uppmärksamhet på, att i de aflägsna orterna och i synnerhet i de djupa skogsbygderna folket icke vet något af en sådan laglig trolofning och derom är ju icke något att säga, ty äfven ibland de bildade uti den stora världen förekomma högst sällan sådana förlofningar. I öfrigt om en stackars qvinna, sådan jag omnämnde då jag förra gången hade ordet, skulle vid ett så beskaffadt dödsfall ha några juridiska rättigheter, så, huru skall hon få dem skyddade gent emot mäktiga arfshungriga släktningar till den aflidne? Hon är okunnig. Har kanske hört talas om tinget, men vet intet om Giftermåls-balk eller annan lag; hon bor isolerad djupt in i en skogsbygd, nedtryckt af sorg och saknad samt hopplöshet för framtiden; dertill utan hjälpare. Såsom baptist eller separatist har hon icke heller sockenpresten att gå till och få råd. *Hon har ingen.* Psalmboken är hennes enda tröstegrund. Hon är sålunda i en helt annan ställning än den värde talaren på bohusbänken här i Kam-maren, med Giftermåls-balken i sin hand.

Om lagstiftning ang. medlemmar af svenska kyrkan, som icke blifvit döpte eller konfirmerade.

Herr Brodén: Jag anhåller endast att med anledning af hvad jag under diskussionen förnummit, få återkalla mitt yrkande om afslag å betänkandet i hvad äktenskapsfrågan angår och förena mig med Herr Adlercreutz i det af honom framställda yrkandet.

Herr Westin: Äfven jag ber att få återkalla mitt yrkande om bifall till Herr Samzelii reservation och förena mig med Herr Adlercreutz.

Herr Sven Andersson: Också jag anhåller att få instämma med Herr Adlercreutz.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Herr Talmannen gaf propositionen å de yrkanden som blifvit framställda; och biföll Kam-maren Utskottets hemställan i punkten 1 samt beslöt, med afslag å hvad Utskottet i punkten 2 föreslagit och med bifall till det förslag, Herr Adlercreutz under öfverläggningen framställt,

att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och, efter kyrkomötets hörande, i ämnet till Riksdagen aflåta nådig proposition till sådana lagstadganden, hvarigenom rättighet beredes medlem af svenska kyrkan, som, oaktadt till mogen ålder kommen, icke, på sätt samma kyrka godkänner, blifvit konfirmerad och begått Herrans nattvard, att ingå äktenskap.

§ 9.

Herr vice Talmannen Vijk begärde ordet och yttrade: Jag tager mig friheten hemställa, att Stats-Utskottets nu andra gången bordlagda utlåtande, N:o 33, om anslag till fortsättande af statens jernvägsbyggnader, måtte få uppföras främst på föredragningslistan för nästkommande Lördag.

Hvad Herr vice Talmannen sålunda föreslagit, blef af Kam-maren bifallet.

Andra Kam-marens Prot. 1878. N:o 25.

§ 10.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr *Axel Bergström* hos Herr Talmannen anmält, att den ledighet från riksdagsgöromålen under den 22 och 23 innevarande månad, som i gårdagssammanträdet blifvit Herr Bergström beviljad, icke komme att af honom begagnas.

§ 11.

Herr *Johan Johansson* i Bergsäng och Friherre *A. Cederström* erhöilo, på begäran, ledighet från riksdagsgöromålen, den förre under 6 dagar från och med morgondagen och den senare under 3 dagar från och med den 26 i denna månad.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag och åtskildes derefter Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 12 på natten.

In fidem
Gustaf Westdahl.